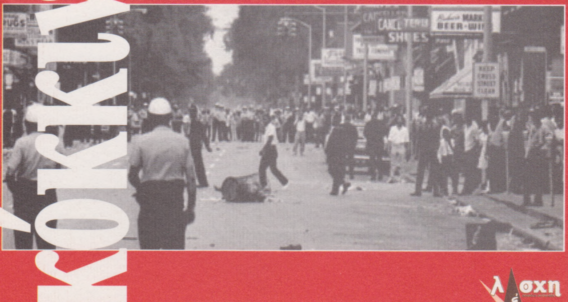
κόκκινες σελίδες

τεύχος 2

Ηπα: η εξέγερση ενάντια στην εργασία

Η άρνηση εργασίας

λέσχη

κόκκινες σελίδες

τεύχος 2

λέσχη

Το τεύχος 2 των *κόκκινων σελίδων*
εκδόθηκε στην Αθήνα τον Δεκέμβριο του 2012
από την *Λέσχη Κατασκόπων του 21ου Αιώνα*
με την τεχνική υποστήριξη της *κολλεκτίβας 03*03*

Η *Λέσχη Κατασκόπων του 21ου Αιώνα*
είναι ένα αυτόνομο εγχείρημα Μνήμης, Τεκμηρίωσης και Εκδόσεων
προς όφελος κινηματικών σκοπών.
Ξεκίνησε το 1999
για να συγκεντρώσει, να καταγράψει και να ταξινομήσει
έντυπο και οπτικοακουστικό υλικό.
Παράλληλα έχει δημιουργήσει μεγάλη δανειστική βιβλιοθήκη
θεωρητικών, ιστορικών και πολιτικών βιβλίων.
Η διαχείριση του υλικού γίνεται απ' την πολιτική συνέλευση της Λέσχης
στη βάση συγκεκριμένων και αυστηρών κανόνων και αρχών.

Το αρχείο και το info / βιβλιοπωλείο της Λέσχης
είναι ανοικτά στους / στις ενδιαφερόμενους / ες
Πέμπτη 15.30 έως 19.00 και Σάββατο 12.00 έως 16.00
στην κατάληψη Φυλής και Φερρών 30.

Περιεχόμενα:

Εισαγωγικό σημείωμα

Ο συγγραφέας της έκθεσης που αναδημοσιεύουμε John Zerzan είναι εξαιρετικά εχθρικός με τον θεσμοθετημένο συνδικαλισμό (την περίοδο που ασχολείται με την εξέγερση των αμερικάνων εργατών) - και σωστά κάνει. Όμως αν το "Ηπα: Η εξέγερση ενάντια στην εργασία" έχει μια αξία για την σειρά *κόκκινα τετράδια* είναι επειδή χαρτογραφεί, ίσως ενδεικτικά αλλά χωρίς να αφήνει καμία αμφιβολία, το μεγάλο κύμα αρνήσεων των εργατών (βιομηχανικών αλλά και σε περιοχές του τριτογενή) στις Ηπα, απ' την δεκαετία του 1960, και στη συνέχεια στη δεκαετία του '70.

Φυσικά, απ' την έκθεση του Zerzan (γραμμένη εξάλλου "μέσα" στη φωτιά, το 1974) λείπει οποιαδήποτε αναφορά ή και πρόβλεψη για την αναδιάρθρωση και την ανασύνθεση της κυριαρχίας τους που θα δοκιμάσουν και θα πετύχουν τα αφεντικά (παντού στον αναπτυγμένο καπιταλιστικά κόσμο, αλλά και) στις Ηπα αργότερα. Ωστόσο, καθώς μεγάλο μέρος του υλικού με το οποίο τεκμηριώνει την γενικευμένη εργατική ανταρσία, προέρχεται απ' τις διαπιστώσεις των αφεντικών, σκιαγραφείται η προσήλωσή τους στο να "καταλάβουν" - για να αντεπιτεθούν αποτελεσματικά.

Το δεύτερο (μικρό) κείμενο του Αντόνιο Νέγκρι, δεν είναι χρήσιμο για την αισιοδοξία του αλλά για το αντίθετο. Για την επίγνωση (του συγγραφέα) της (ας την πούμε έτσι) *καπιταλιστικής διαλεκτικής*. Του γεγονότος δηλαδή ότι τ' αφεντικά είναι σε θέση να ενσωματώσουν τις αρνήσεις των αληθινών δημιουργών του πλούτου (ακόμα και την άρνηση - στην - εργασία, όπως αυτή εκφράστηκε στα '60s - 70s) και να αναδιαμορφώσουν τις διαδικασίες εκμετάλλευσης. Αυτό συμβαίνει *πάντα* όταν το προλεταριάτο *κοντοστέκεται και οπισθοχωρεί μπροστά την απεραντοσύνη των σκοπών του* όπως έγραψε κάπου ο κυρ Κάρολος...

ΗΠΑ: η εξέγερση ενάντια στην εργασία

του John Zerzan[1]

Οι σοβαροί σχολιαστές που καταπιάστηκαν με τις εργατικές εξεγέρσεις της περιόδου της μεγάλης οικονομικής ύφεσης, φαίνεται να συμφωνούν στην εκτίμηση ότι η αιτία των κάθε είδους ταραχών, συμπεριλαμβανόμενων και των καταλήψεων του 1936 - 1937 ήταν, πριν απ' όλα, η επιτάχυνση των ρυθμών παραγωγής. Οι εργάτες της παραγωγής έδειξαν γρήγορα τη δυσαρέσκειά τους για το καινούργιο τους συνδικάτο, το CIO[1]: αυτό δεν έκανε καμιά προσπάθεια να εναντιωθεί στο δικαίωμα των διευθυντών να εφαρμόζουν νέες μεθόδους παραγωγής και να μεταβάλλουν τις συνθήκες εργασίας κατά την κρίση τους. Το 1945, μια έρευνα με τίτλο "Trends in Collective Bargainings" (Τάσεις στις συλλογικές συμβάσεις εργασίας) παρατηρούσε ότι γύρω στο 1940, ο διάχυτος κυνισμός που χαρακτήριζε τη συμπεριφορά των αμερικάνων μισθωτών προς τ' αφεντικά τους, επεκτάθηκε και στη συμπεριφορά τους προς τους συνδικαλιστές ηγέτες. Αργότερα, στη δεκαετία του '40, ο C. Wright Mills, στο βιβλίο του "The new men in power: America's labor leaders" (Οι νέοι άνδρες της εξουσίας: οι αμερικάνοι συνδικαλιστές ηγέτες), περιέγραφε το ρόλο των συνδικάτων ως εξής:

Η ενσωμάτωση των συνδικάτων μέσα στο εργοστάσιο έχει σα συνέπεια να επιφορτίζεται το συνδικάτο με ένα μεγάλο μέρος της εργασίας του γραφείου προσωπικού των επιχειρήσεων, και να γίνεται έτσι ο κύριος επιτηρητής της πειθαρχίας της βάσης.

Στα μέσα της δεκαετίας του '50, ο Daniel Bell κατάλαβε πως το γεγονός ότι οι εργάτες συνδικαλίζονταν δεν τους απέφερε έναν έλεγχο πάνω στην ίδια τους τη ζωή σαν εργαζόμενων. Εντυπωσιασμένος απ΄ τη μεγάλη αυθόρμητη απεργία στο προάστιο του Ντητρόιτ River Rouge, που ξέσπασε τον Ιούλη του 1949 λόγω της επιτάχυνσης του ρυθμού παραγωγής στις αλυσίδες της Ford, ο Bell σημείωνε ότι:

.... Μερικές φορές οι καταναγκασμοί που επιβάλλονται στην εργασία οδηγούν σε μια έκρηξη τόσο ξαφνική, όσο και η έκρηξη ενός geyser...

Στο έργο του "Work and its Discontents" (Η δουλειά και οι δυσανασχετήσεις εξαιτίας της), το 1956, αποδείκνυε ότι:

... Η εξέγερση ενάντια στην εργασία ήταν πολύ διάχυτη κι έπαιρνε διάφορες μορφές...

Παρόμοια ήταν και η μελέτη των Walker και Guest, που έγινε στο Harvard το 1953, με τίτλο "The Man on the Assembly Line" (Ο άνθρωπος στην αλυσίδα συναρμολόγησης), που μαρτυρούσε τη δυσαρέσκεια και την αντίσταση των εργατών της αλυσίδας. Επίσης το βιβλίο "The myth of the happy worker" (Ο μύθος του ευτυχισμένου εργάτη) του Harvey Swados (The Nation, Αύγουστος 1957) έλεγε παρόμοια πράγματα· ο συγγραφέας, άλλωστε, είχε μακρόχρονη εμπειρία σαν εργάτης.

Εργάτες και συνδικάτα συνέχιζαν να ΄ναι αντιμέτωποι πάνω στο ζήτημα των συν-

θηκών εργασίας. Για παράδειγμα, στη διάρκεια αυτής της περιόδου, στην αυτοκινητοβιομηχανία, οι συμφωνίες που υπογράφτηκαν ανάμεσα στο UAW (United Auto Workers) και στη General Motors δεν συντέλεσαν καθόλου ούτε στη μείωση των ρυθμών παραγωγής, ούτε στην ικανοποίηση των αιτημάτων των εργατών στο επίπεδο του εργαστηρίου. Μόλις ο Walter Reuther (πρόεδρος του UAW) ανακοίνωσε δημόσια τους όρους της συμφωνίας που υπέγραψε, περισσότεροι από το 70% των εργατών της General Motors κατέβηκαν σε απεργία. Ένα ακόμα μεγαλύτερο ποσοστό εργατών έκανε μια άγρια απεργία μετά την υπογραφή των συμφωνιών του 1958, επειδή το συνδικάτο αρνήθηκε, για μια ακόμα φορά, να κάνει οτιδήποτε σχετικά με το ζήτημα των συνθηκών εργασίας. Για τον ίδιο λόγο οι εργάτες της αυτοκινητοβιομηχανίας ξανακατέβηκαν σε απεργία το 1961, διακόπτοντας έτσι τη λειτουργία όλων των εργοστασίων της General Motors και μεγάλου αριθμού εργοστασίων της Ford.

Τα βιβλία "The state of Unions" (Το κράτος των συνδικάτων) του Paul Jacobs, "The disenchanted Unionist" (Ο απογοητευμένος συνδικαλιστής) του Paul Santan και "The triumphes and failures of Unionism in the United States" (Θρίαμβοι και αποτυχίες του συνδικαλισμού στις Ηπα) του B.J. Wildick, είναι μερικά απ' αυτά που γράφτηκαν στις αρχές της δεκαετίας του '60 από ανθρώπους που συμπαθούσαν τα συνδικάτα, και που ήταν οι ίδιοι στην πλειοψηφία τους ενεργητικοί μαχητές, αλλά που απογοητεύτηκαν μόλις ανακάλυψαν εν μέρει το ρόλο του έπαιζαν τα συνδικάτα. Ένας μαύρος εργάτης, ο James Boggs, εκθέτει με σαφήνεια αυτή τη διαδικασία με μια φράση:

Αν κοιτάξουμε πίσω μας θα δούμε ότι δίπλα στην πάλη για τον έλεγχο της παραγωγής, έγινε και μια άλλη, για τον έλεγχο του συνδικάτου. Και η υποχώρηση έγινε ταυτόχρονα και στα δύο αυτά μέτωπα.

Αλλά αυτό που δυσαρεστούσε τον Boggs δεν δυσαρεστούσε ιδιαίτερα την εργοδοσία. Την ίδια χρονιά που ο Boggs δημοσίευε της παρατηρήσεις του, το Fortune, αμερικανική φιλοεργοδοτική επιθεώρηση με μεγάλη επιρροή, είχαν σαν τίτλο του κύριου άρθρου της, τον Μάη του 1963: *"Η αξία των συνδικάτων είναι τόση όση τους δίνουμε εμείς"*. Ωστόσο τον επόμενο χρόνο, η επίμονη δυσαρέσκεια των εργατών άρχισε να γίνεται έκδηλη, και τον Ιούνη του 1964, πάλι το Fortune, επεσήμαινε την αύξηση της πίεσης προς τα συνδικάτα για ν' αναγκαστούν να δράσουν, και παρατηρούσε ότι:

...Η μονοτονία της εργασίας στην αλυσίδα - που μας θυμίζει τους "μοντέρνους Καιρούς" του Charlie Chaplin - επανεμφανίστηκε σαν ένα από τα πιο σημαντικά παράπονα κατά τις διαπραγματεύσεις του Ντητρόιτ, το 1964...

Στα μέσα της δεκαετίας του '60, ένα άλλο φαινόμενο ξεπηδάει με τρόπο δραματικό και βίαιο. Οι εξεγέρσεις που έγιναν στα γκέτο των μαύρων δεν φαίνεται να έχουν, για την πλειοψηφία των παρατηρητών, καμία σχέση με τους ημιπαράνομους αγώνες που συνεχίζονταν, με αντικείμενο τις συνθήκες εργασίας. Ωστόσο, όπως το δείχνει και η λίστα των συλληφθέντων κατά τη διάρκεια αυτών των ταραχών, πολλοί απ' αυτούς που πήραν μέρος στις εξεγέρσεις του Watts, του Detroit και αλλού, δεν ήταν άνεργοι. Ο αγώνας για την αξιοπρέπεια στην εργασία αφορούσε βέβαια

τον μαύρο εργάτη, που ήταν περισσότερο καταπιεσμένος στη δουλειά όπως και σ' άλλους τομείς, απ' ότι οι λευκοί. Ο Jessie Resse, ένας συνδικαλιστικός υπεύθυνος του SWU (Steel Worker's Union, συνδικάτο των εργατών χάλυβα) περιγράφει τη δυσπιστία που του έδειχναν οι μαύροι συνάδελφοί του, επειδή ακριβώς ήταν άνθρωπος του συνδικάτου:

Για να συνδικαλίσεις σήμερα αυτούς τους εργάτες, πρέπει να τους αποδείξεις έμπραχτα αυτό που είσαι, γιατί δεν πιστεύουν στα λόγια σου.

Δεν ερεθίζει το χρώμα του δέρματος, αλλά η εξουσία.

Όσο για τις πιο άμεσες μορφές αντίθεσης σ' αυτόν τον κόσμο της αλλοτριωτικής εργασίας που ξεφεύγει απ' τον έλεγχο των εργαζόμενων, υπάρχει η αξιοσημείωτη εμπειρία που είχε ο Bill Watson σ' ένα εργοστάσιο αυτοκινήτων κοντά στο Ντητρόιτ. Η πρακτική των εργατών ήταν καθαρά "μετασυνδικαλιστική". Το 1968, ο Watson είδε συστηματικά σχεδιασμένες προσπάθειες των εργατών να αντικαταστήσουν με τα δικά τους πλάνα παραγωγής και τις δικές τους μεθόδους, αυτές των διευθυντών του εργοστασίου. Ο Watson περιγράφει σαν "φυσικό φαινόμενο" αυτή τη συμπεριφορά, που ήρθε σαν απάντηση στην άρνηση της διεύθυνσης και του UAW να ακούσουν τις προτάσεις των εργατών για τροποποιήσεις και βελτιώσεις των προϊόντων.

Οι αντιφάσεις ανάμεσα στη σχεδιοποίηση της εργασίας και την κακή ποιότητα της παραγωγής προκαλούσαν στην αρχή το γέλιο, αλλά κατέληξαν να γίνουν αιτία οργής... Έγιναν ορισμένες συμφωνίες ανάμεσα στους ελεγκτές και τους εργάτες της αλυσίδας, ανάμεσα στους εργάτες της αλυσίδας και τους εργάτες του φινιρίσματος, ώστε ο καθένας σχεδίαζε το δικό του σαμποτάζ... Οι κινητήρες που προορίζονταν για επισκευή συσσωρεύονταν συνεχώς... Ήταν σχεδόν αδύνατο να μετακινηθεί κανείς μέσα στο εργοστάσιο. Χρειάστηκε να μεταφερθούν αλλού τα εργαστήρια ελέγχου και συναρμολόγησης των εξακύλινδρων κινητήρων, και να τοποθετήσουν καινούργιους εργάτες σ' αυτά τα πόστα. Γεννήθηκε τότε η απόλυτα - και μάλιστα "δραματική" - ανάγκη να αντικαταστήσουν τους εργάτες που ήθελαν να σχεδιάζουν οι ίδιοι την παραγωγή.

Η έκταση και ο συντονισμός της οργάνωσης των ίδιων των εργατών, στο εργοστάσιο, έφτασαν σε τέτοιο επίπεδο, ώστε ο Watson, που κάνει την περιγραφή, ν' αναρωτιέται αν ήταν το προσχέδιο μιας εντελώς νέας κοινωνικής μορφής, που ξεπηδάει από την αποτυχία του συνδικαλισμού. Ο Stanley Weir, μιλώντας για παρόμοια φαινόμενα, εξηγεί ότι:

... Μέσα σε χιλιάδες βιομηχανικές εγκαταστάσεις, στο σύνολο των ΗΠΑ, οι εργάτες δημιούργησαν ασχηματοποίητα και παράνομα συνδικάτα, κι αυτό επειδή η ποιότητα της καθημερινής ζωής στη δουλειά χειροτέρευσε, ή δεν βελτιώθηκε...

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '70, και πολύ συχνά και σήμερα [σ.σ.: 1974], ενδιαφέρονταν κύρια για την όψη "διεκδίκηση μισθών" ή "πάλη για κοινωνικές παροχές" των εργατικών αγώνων, δηλαδή για τις πλευρές εκείνες της πάλης, στις οποίες τα συνδικάτα θα μπορούσαν να έχουν λόγο. Το 1965, ο Thomas Brook παρατηρούσε ότι:

... Η απάθεια των μελών συνδικάτων προερχόταν ακριβώς απ' αυτό το λαθεμένο προσανατολισμό. Τα παράπονα τα σχετικά με ζητήματα που δεν αφορούν τους μισθούς, είτε αγνοούνται είτε χάνονται μέσα στο λαβύρινθο της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας.

Μερικά χρόνια αργότερα, ο David Whistler, βιομηχανικός σύμβουλος της General Motors, παραδεχόταν ότι:

... τα περισσότερα χρήματα δεν είναι το παν που θέλουν, είναι το παν που μπορούν να πετύχουν...

Στο τέλος της δεκαετίας του '60, ορισμένοι απ' τους πιο διορατικούς παρατηρητές της εργοδοσίας, ανακάλυπταν την ύπαρξη αυτού του διαχωρισμού και σύντομα αναγκάστηκαν, εξαιτίας της πίεσης της βάσης, να μιλάνε ανοικτά γι' αυτόν.

Τον Οκτώβρη του 1969, το Fortune προτιμούσε ακόμα να τονίζει τη σπουδαιότητα των μισθών - που τη θεωρούσε σαν το βασικό πρόβλημα. Σ' ένα άρθρο του Richard Armstrong με τίτλο "Labour 1970: Angry, Aggresive, Acquisitive" (Οι εργάτες το 1970: Οργισμένοι, Επιθετικοί και Άρπαγες) αναγνώριζε πλήρως ότι η βάση είχε εξεγερθεί ενάντια στους ίδιους της τους διευθυντές και, από πολλές απόψεις, ενάντια στην ίδια την κοινωνία. Αλλά στο τεύχος του Ιούλη 1970 δημοσίευε ένα άρθρο του Judson Grooding με τίτλο "Blue collar blues on the assembly line" (Για τους εργάτες αλυσίδας το ποτήρι ξεχύλισε). Μπορούσε κανείς να διαβάσει ότι:

Οι νέοι εργάτες της αυτοκινητοβιομηχανίας βρίσκουν ότι η πειθαρχία στην εργασία είναι σκληρή και ανιαρή, κι εκφράζουν την αγανάκτησή τους μέσω της συστηματικής κοπάνας, μ' ένα υψηλό turnover (προχειροδουλειά), με την άσχημα εκτελεσμένη εργασία, ακόμα και με το σαμποτάζ. Είναι καιρός να δούμε με άλλο μάτι αυτόν που δουλεύει εκεί κάτω, στην αλυσίδα.

Η δεκαετία του '70 βλέπει να διαμορφώνεται επιτέλους καθαρά η ιδέα ότι, στο πιο βασικό ζήτημα, αυτό του ελέγχου του προτσές της εργασίας, τα συνδικάτα και οι εργαζόμενοι βρίσκονται σε πλήρη αντίθεση. Ένας οδηγός φορτηγού στο Saint Louis παρατηρούσε ότι η παραδοσιακή συνδικαλιστική πρακτική:

.... Εγκαταλείπει συνεχώς τα σημεία εκείνα που αφορούν τον έλεγχο της εργασίας απ' τους εργάτες, για ν' ασχοληθεί με τα μεροκάματα και τις παροχές σε είδος...

Και αναφερόμενος στον κατασταλτικό ρόλο των συνδικάτων, προσδιόριζε τη φύση των συμφωνιών που έχουν καθιερωθεί απ' την πράξη:

Οι επιχειρήσεις δέχτηκαν να παραχωρήσουν μεγάλα χρηματικά ποσά στα συνδικάτα, με αντάλλαγμα να εγγυηθούν αυτά την αποφυγή των στάσεων εργασίας.

Το 1973 ο Daniel Bell έγραφε ότι οι συνδικαλιστικοί εκπρόσωποι δεν αμφισβήτησαν ποτέ την οργάνωση της ίδιας της εργασίας. Και ανακεφαλαίωνε ως εξής:

Το κρίσιμο σημείο είναι ότι, όποιες και νάναι οι βελτιώσεις που επιτεύχθηκαν στους μισθούς και στις συνθήκες σύνταξης και περίθαλψης, οι ίδιες οι συνθήκες εργασίας, δηλ. ο έλεγχος των ρυθμών παραγωγής, η κατανομή, η αντίληψη και η διευθέτηση της δουλειάς εξακολουθούν να βρίσκονται έξω από τον έλεγχο των ίδιων των εργαζόμενων.

Γενικά, αυτή η θέση των συνδικάτων αποσιωπάται, πράγμα όμως που δεν εμπόδισε την εμφάνιση μιας πληθώρας άρθρων και βιβλίων, που πραγματεύονταν αυτήν την εξέγερση ενάντια στον αυθαίρετο χαρακτήρα των καθορισμένων ρόλων μέσα στις δουλειές, εξέγερση που ήταν αδύνατο να αγνοείται πια. Να οι πρωτοσέλιδοι τίτλοι ορισμένων αμερικανικών περιοδικών:

- Harper's (6/1972): To Hell with work (Στο διάολο η δουλειά)·
- Life (9/1972): Bored on the job: industry contends apathy and anger on the assembly line (Πλήξη στη δουλειά: η βιομηχανία μπροστά στην απάθεια και την οργή στην αλυσίδα)·
- Newsweek (26/3/1973): Who wants to work? (Ποιός θέλει να δουλέψει;)

Σε άλλα άρθρα φαίνεται καθαρά ένα σημαντικό γεγονός: η αντιπάθεια για την δουλειά δεν συναντιέται μόνο στους βιομηχανικούς εργάτες. Να μερικά απ' αυτά τα άρθρα:

- Fortune (12/1970): The fraying white collar (Έριδες μεταξύ χαρτογιακάδων)·
- The Nation (13/9/1971): The corporate underground (Η παρανομία των συντεχνιών)·
- San Francisco Chronicle (27/12/1971): Getting back boss: the new underground paper (Ενάντια στ' αφεντικά: οι νέες παράνομες εφημερίδες)·
- Psychology today (8/1972): Collar color does not count (Η εργασιακή κατηγοριοποίηση δεν έχει σημασία).

Το 1971, τυπικό παράδειγμα, το βιβλίο του Kenneth Lasson "The workers", δίνοντας το πορτραίτο 9 εργατών, τόνιζε την αυξανόμενη δυσαρέσκεια. Το 1972 ο Judson Groodings, στο βιβλίο του "The job revolution" (Η επανάσταση της εργασίας) παρουσίαζε, απ' την οπτική γωνία των μάνατζερς, μια συζήτηση πάνω στη φιλελευθεροποίηση της διεύθυνσης της εργασίας σαν μέσο συγκράτησης της πίεσης των εργατών. Μια ειδική ομάδα, που συγκροτήθηκε ύστερα από αίτηση του υπουργείου Υγιεινής, Εκπαίδευσης και δημόσιας Κοινωνικής πρόνοιας, δημοσίευσε την αναφορά της με τίτλο "Work in America". Στη σελίδα 19 παραδέχεται ότι τα ουσιαστικά γεγονότα, όπως η συστηματική κοπάνα, οι άγριες απεργίες, το turnover και το βιομηχανικό σαμποτάζ, έφτασαν ν' αποτελούν ένα σημαντικό μερίδιο των εξόδων των επιχειρήσεων. Ο σημαντικός αριθμός αυτών που ρωτήθηκαν από τον Studs Terkel (στο "Working: people talk about what they do all day and how they feel about what they do" - Δουλειά: οι εργαζόμενοι μιλούν για το τι κάνουν όλη τη μέρα και για το τι νοιώθουν γι' αυτό που κάνουν), του 1974, δείχνει το βά-

θος αυτών των εξεγέρσεων ενάντια στην εργασία, που προκαλούν πραγματικές καταστροφές. Το βιβλίο αποκαλύπτει μια σχεδόν καθολική περιφρόνηση της εργασίας, καθώς και το γεγονός ότι η ενεργητική αντίσταση αντικαθιστά γρήγορα την απογοήτευση που επικρατούσε την πλειοψηφία των εργατών, και που πριν δεν εκφραζόταν. Όσοι ρωτήθηκαν, απ' τον οξυγονοκολλητή μέχρι το παλιό στέλεχος και τον συντάκτη μιας εφημερίδας, αναφέρθηκαν αυθόρμητα στα αισθήματα ταπείνωσης και αποστέρησης που ένοιωθαν.

Η φιλολογία που πραγματεύεται την "εξέγερση ενάντια στην εργασία" αποσιωπά γενικά τα συνδικάτα. Αρκεί ωστόσο να ρίξουμε μια ματιά σε μερικές μορφές εργατικής δράσης το διάστημα 1970 - 1971, για να επιβεβαιωθούν οι παρατηρήσεις που κάναμε πιο πάνω, ότι δηλαδή αυτή η εξέγερση έχει απαραίτητα αντισυνδικαλιστική φύση.

Τον Μάρτη του 1970, ξέσπασε μια άγρια απεργία των αμερικάνων ταχυδρομικών υπαλλήλων, που περιφρόνησαν τις εντολές των συνδικάτων και αψήφησαν τους νόμους που απαγορεύουν την απεργία στους δημόσιους υπαλλήλους καθώς και τις διαταγές σ' όλη τη χώρα, και παρέλυσε τα ταχυδρομικά γραφεία σε περισσότερες από 200 πόλεις. Στη Νέα Υόρκη, απ' όπου άρχισε, στη διάρκεια μιας ταραχώδους συγκέντρωσης στις 21 Μάρτη, οι απεργοί κρέμασαν ένα ομοίωμα του Gus Johnson, προέδρου του συνδικάτου των ταχυδρόμων, και έβρισαν τους συνδικαλιστές ηγέτες με διάφορα επίθετα όπως "σκουλήκια" και "καθάρματα". Συχνά επίσης οι ταχυδρομικοί αποφάσισαν, σαν τρόπο δράσης, να μην ασχολούνται με την εμπορική αλληλογραφία. Μόνο η επέμβαση της εθνοφυλακής έδωσε τέλος σ' αυτή την απεργία. Οι βασικές διεκδικήσεις των ταχυδρομικών ήταν σχετικές με τη σχεδιαζόμενη απόλυση ενός μεγάλου αριθμού υπαλλήλων και με τις συνθήκες εργασίας.

Τον Ιούλη του 1971οι ταχυδρομικοί της Ν. Υόρκης θέλησαν να ξανακατέβουν σ' απεργία όταν ο νέος πρόεδρος του συνδικάτου τους, ο Vincent Sombrotto, τους πρότεινε τη νέα συμφωνία. Μετά από μια θυελλώδη συγκέντρωση 3.300 εργατών, ο Sombrotto κι ένας απ' τους επιτελείς του πετάχτηκαν τελικά έξω απ' την αίθουσα και κυνηγήθηκαν σ' όλο το μήκος της 33ης λεωφόρου από 200 λυσσασμένους συνδικαλισμένους της βάσης, που τους κατηγορούσαν ότι "πούλησαν τους ταχυδρομικούς".

Νωρίτερα, την άνοιξη του 1970, 100.000 οδηγοί φορτηγών εξαπέλυσαν σε 16 πόλεις μια άγρια απεργία, που διήρκεσε απ' τον Μάρτη ως τον Μάη, για ν' απορρίψουν την εθνική σύμβαση που υπογράφτηκε στις 23 Μάρτη απ' τον πρόεδρο της IBT (International Brotherhood of Teamsters, Διεθνή αδελφότητα οδηγών φορτηγών), τον Fitzsimmons. Ακολούθησε ένα ξέσπασμα βίας στις μεσο-Δυτικές πολιτείες και την Ανατολική Ακτή των Ηπα. Στο Κλήβελαντ του Οχάιο, οι οδηγοί φορτηγών μπλοκάρισαν τις βασικές οδικές αρτηρίες της πόλης για 30 ημέρες, και σύμφωνα με εκτιμήσεις προκάλεσαν ζημιά 67 εκατομμυρίων δολαρίων.

Στις 8 Μάη 1970, μια μεγάλη ομάδα οικοδόμων επιτέθηκε, φορώντας τα κράνη της δουλειάς τους, σε ειρηνιστές διαδηλωτές που έκαναν πορεία στην Wall Street, εισέβαλαν στο Pace College και στο δημαρχείο της Ν. Υόρκης, και τα έβαλαν με φοιτητές και άλλα άτομα, για τα οποία υποψιάζονταν ότι ήταν κατά της συνέχισης του πολέμου στο Βιετνάμ. Στην πραγματικότητα αυτά τα επεισόδια διευθύνονταν

και υποστηρίζονταν από στελέχη οικοδομικών επιχειρήσεων και συνδικαλιστές ηγέτες. Ίσως για να στρέψουν αλλού την εχθρότητα που έτρεφαν οι εργαζόμενοι γι' αυτούς τους ίδιους. Η κρατική τηλεόραση WNET ήταν ίσως η μόνη που κατάλαβε αυτό το επεισόδιο. Στο πρόγραμμά της της 13ης Μάη, με τίτλο Great American dream machine, υπήρχε ένα σημείο όπου αναφέρονταν τα πραγματικά αιτήματα των οικοδόμων, οι οποίοι φαινομενικά βρίσκονταν πίσω απ' αυτή την επίθεση. Με μια επιδέξια σειρά ερωτήσεων, το πρόγραμμα έδειχνε ότι η αιτία της εξέγερσής τους δεν ήταν μόνο οι "commie punks" (τα κομμουνιστικά καθάρματα). Εκτέθηκαν εκεί μια σειρά από παράπονα για την ανασφάλεια στη δουλειά, την ένταση που προξενεί ο ρυθμός παραγωγής, το γεγονός ότι ο εργάτης κινδύνευε ανά πάσα στιγμή ν' απολυθεί. Όσο για τον αρχηγό του συνδικάτου των οικοδόμων, των Peter Brennan, έγινε δεκτός, μαζί με τα υπόλοιπα μόνιμα στελέχη του συνδικάτου, στο Λευκό Οίκο, και πήρε θερμά συγχαρητήρια για τον πατριωτισμό του και τον αποπροσανατολισμό των εργατών. Ο Brennan έγινε λίγο αργότερα υπουργός Εργασίας.

Τον Ιούλη του 1970 στο εργοστάσιο της Chrysler στο Ντητρόιτ, τη στιγμή που δούλευε η απογευματινή βάρδια της Παρασκευής, ένας μαύρος εργάτης, ο Johnson, έβγαλε μια καραμπίνα M1 και σκότωσε 3 ηγετικά στελέχη του συνδικάτου, προτού αφοπλιστεί από μέλη του εκεί τμήματος του UAW. Σ' αυτό πρέπει να προστεθεί ότι άλλα 2 άτομα χτυπήθηκαν κατά την διάρκεια δύο επεισοδίων σε δύο άλλα εργοστάσια αυτοκινήτων, μερικές βδομάδες μετά την ενέργεια του Johnson. Τον Μάη του 1971 ο Johnson αθώωθηκε, γιατί οι ένορκοι τον έκριναν τρελό, αφού προηγουμένως είχαν επισκεφτεί τον τόπο εργασίας του, και δήλωσαν ότι έμειναν ιδιαίτερα έκπληκτοι απ' τις *"εξωφρενικές συνθήκες εργασίας"*.

Η απεργία των 67 ημερών που κήρυξε το UAW το φθινόπωρο του 1970 είναι ένα κλασσικό παράδειγμα του πως μια συνηθισμένη επίσημη απεργία αντιτίθεται στα συμφέροντα των εργαζομένων. Επιβεβαιώνει τέλεια ότι η καθιερωμένη χειραγώγηση των εργατών, που επαναλαμβάνεται τόσο συχνά, δεν καταλήγει σε καμιά αλλαγή της φύσης της εργασίας.

Ένα άρθρο της Wall Street Journal (29/10/1970) αναφέρεται στους λόγους για τους οποίους τ' αφεντικά και τα συνδικάτα θεωρούν την απεργία αναγκαία. Για το UAW, η απεργία είναι

... το άνοιγμα μιας δικλείδας ασφαλείας για να εκτονωθεί η αγανάκτηση των εργατών, που είναι πικραμένοι λόγω των ανυπόφορων συνθηκών δουλειάς...

Μια μακρόχρονη απεργία ξεφτίζει τις ελπίδες των συνδικαλισμένων της βάσης. Και η Wall Street Journal συμπληρώνει:

Ανάμεσα σ' αυτούς που κατανοούν καθαρά ότι χρειάζονται απεργίες για την εκτόνωση των πιέσεων στο εσωτερικό των συνδικάτων, υπάρχουν και πολλοί εκπρόσωποι της εργοδοσίας... Αυτοί έχουν συνειδητοποιήσει εντελώς ότι για τους συνδικαλιστές ηγέτες, τέτοιες απεργίες είναι συχνά αναγκαίες, για να πετύχουν την επικύρωση των συμφωνιών και την επανεκλογή τους.

Ο William Serrin το εξέφρασε αυτό λακωνικά, λέγοντας ότι *"η απεργία, κατεβάζοντας τους εργάτες στο πεζοδρόμιο, τους εκτονώνει, περιορίζει τις διεκδικήσεις τους, κι έτσι ενισχύει το κύρος της συνδικαλιστικής ιεραρχίας.* Έτσι, η απεργία ξεκίνησε.

Το πρώτο πράγμα που έγινε κατά τις διαπραγματεύσεις, ήταν η εγκατάλειψη των διεκδικήσεων πάνω στις συνθήκες εργασίας, για τις οποίες ακριβώς είχε κηρυχτεί η απεργία. Ένα προπαγανδιστικό πυροτέχνημα που προοριζόταν για τη βάση του συνδικάτου έγινε δεκτό απ' όλους. Η συζήτηση κι όλη η δημοσιότητα που πήρε το θέμα στράφηκαν αποκλειστικά γύρω απ' τα μισθολογικά θέματα και τη μείωση της ηλικίας σύνταξης. Και η φάρσα κατέληξε σ' ένα εκ των προτέρων γνωστό αποτέλεσμα. *"Η εταιρεία δέχτηκε όλα τα αιτήματα που πρόβαλε ο Woodcock"* [πρόεδρος της UAW], *τα οποία όμως θα μπορούσαν να είχαν γίνει δεκτά απ' τον προηγούμενο Σεπτέμβρη, πριν την απεργία"*. Δεν εκπλήσσει το γεγονός ότι η General Motors δάνεισε το συνδικάτο κατά τη διάρκεια της απεργίας, 23 εκατομμύρια δολάρια τον μήνα. Όπως παραδέχεται ο Serrin, *"η εταιρεία και το συνδικάτο, όχι μόνο δεν είναι εχθροί, αλλά ούτε καν αντίπαλοι"*.

Τον Νοέμβρη του 1970, οι διανομείς καυσίμων της πόλης της Ν. Υόρκης, εξαγριωμένοι απ' την άρνηση του προέδρου του συνδικάτου τους να δεχτεί τις εκκλήσεις τους για δράση, τον ξυλοφόρτωσαν δημόσια. Πάντα στη Ν. Υόρκη, τον Μάρτη του 1971, οι οδηγοί της Yellow Cabs (η εταιρεία ταξί της Ν. Υόρκης) λεηλάτησαν την αίθουσα συνελεύσεων του συνδικάτου των οδηγών φορτηγών στο Μανχάταν, απαντώντας έτσι στην άρνηση των συνδικαλισμένων στελεχών να παραχωρήσουν το βήμα και το μικρόφωνο στη βάση.

Τον Γενάρη του 1971 οι εργαζόμενοι του Γενικού Νοσοκομείου του Σαν Φρανσίσκο κατέβηκαν σε απεργία, απλά και μόνο για να διαμαρτυρηθούν για τις συνθήκες που επικρατούσαν στο Νοσοκομείο και για την ποιότητα της παρεχόμενης περίθαλψης. Αποφεύγοντας κάθε επαφή με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, ακολούθησαν στις διαπραγματεύσεις την τακτική να ψηφίζουν ανοικτά, για κάθε θέμα, όλοι οι εσωτερικοί γιατροί.

Η απεργία της General Motors που αναφέρθηκε πιο πάνω δεν απέβλεπε καθόλου στο περιεχόμενο της εργασίας. Η General Motors, ξέροντας ότι δεν θα συναντούσε καμία αντίδραση απ' την UAW, και μάλιστα μετά από μια απεργία που είχε "εξαγνιστικά" αποτελέσματα, άρχισε το 1971 συντονισμένες προσπάθειες για να επιταχύνει το ρυθμό κατασκευής των αυτοκινήτων της. Η όλη επιχείρηση ονομάστηκε GMAD (General Motors Assembly Division). Η βιτρίνα αυτής της αναδιοργάνωσης ήταν τα εργαστήρια Vega του Lordstown στο Οχάιο. Εκεί η εργατική δύναμη αποτελούνταν κατά 85% από λευκούς, με μέσο όριο ηλικίας τα 27 χρόνια. Τα αυτοκίνητα περνούσαν απ' την αλυσίδα συναρμολόγησης με ταχύτητα διπλάσια απ' ότι πριν την εφαρμογή του GMAD. Οι εργάτες αντιστάθηκαν σ' αυτόν τον ξέφρενο ρυθμό επί τόπου, με διάφορους τρόπους. Η General Motors τους κατηγόρησε για σαμποτάζ, και αναγκάστηκε να διακόψει η ίδια την λειτουργία της αλυσίδας κάμποσες φορές. Ορισμένες εκτιμήσεις ανεβάζουν τον αριθμό των αυτοκινήτων που εσκεμμένα είχαν κατασκευαστεί ελαττωματικά απ' τους εργάτες, σε 500.000, για την περίοδο απ' τον Δεκέμβρη του 1971 ως τον Μάρτη του 1972. Τελικά έγινε μια επίσημη απεργία μετά από υπόδειξη του συνδικαλιστικού τμήματος 1112 του Lordstown, απεργία που αποφασίστηκε με πλειοψηφία 97%. Αλλά η απεργία αυτή, που διήρκεσε 3 βδομάδες, δεν κατάφερε να πετύχει την μείωση των ρυθμών, γιατί το συνδικάτο, όπως και τ' αφεντικά, δεν είχε - όπως πάντα - τη διάθεση να δει τους εργάτες ν' αμφισβητούν τον έλεγχο της παραγωγής. Οι συνδικαλισμένοι έχασαν έτσι κάθε εμπιστοσύνη προς το συνδικάτο. Ο Gary Bryner, 29 ετών, πρόεδρος του τμήματος 1112, υποχρεώθηκε να παραδεχτεί: *"οι εργάτες είναι εξοργισμένοι με το συνδικάτο. Όταν διασχίζω το εργοστάσιο με σφυρίζουν"*.

Στο εργοστάσιο GMAD του Norwood, επίσης στο Οχάιο, ξέσπασε μια απεργία παρόμοια μ' αυτήν του Lordstown, που διήρκεσε απ' τον Απρίλη μέχρι τον Σεπτέμβρη του 1971. Ήταν η πιο μεγάλη απεργία (147 ημέρες) στην ιστορία της General Motors. Οι εργάτες του Norwood είχαν ψηφίσει απεργία απ' τον προηγούμενο Φλεβάρη, με πλειοψηφία 98%, αλλά το συνδικάτο (η UAW) ανάγκασε πρώτα το τμήμα του Lordstown και ύστερα του Nordwood, να απεργήσουν χωριστά. Έτσι τα δύο εργοστάσια βρέθηκαν απομονωμένα το ένα απ' το άλλο, πράγμα που διασφάλιζε την ομαλή λειτουργία του προγράμματος GMAD. Στην πραγματικότητα οι αντεργατικές ενέργειες της UAW είχαν αρχίσει ακόμα πιο πριν, όταν το συνδικαλιστικό τμήμα 674 του Nordwood "παύθηκε" προσωρινά, ενώ κατόπιν διοικήθηκε απευθείας απ' την κεντρική διοίκηση της UAW, επειδή οι συνδικαλισμένοι της βάσης προσπάθησαν ν' αντιταχθούν στο GMAD νωρίτερα απ' το "επίσημο χρονοδιάγραμμα".

Το καλοκαίρι του 1973 ξέσπασαν 3 άγριες απεργίες μέσα σε λιγότερο από ένα μήνα, για τις συνθήκες που επικρατούσαν στην Chrysler, στο Ντητρόιτ. Η μονοήμερη άγρια απεργία στο εργοστάσιο συναρμολόγησης του Jefferson τερματίστηκε με μια επιτυχία. Ο Doug Fraser, αντιπρόεδρος της UAW, δήλωσε σχετικά μ' αυτό το θέμα ότι η Chrysler είχε κάνει σοβαρό λάθος "κατευνάζοντας τους εργάτες". Όσο για την απεργία στο εργοστάσιο της Mack Avenue, έσπασε όταν μια συμμορία από στελέχη και μέλη συνδικαλιστικών επιτροπών, οπλισμένοι με ρόπαλα του μπέιζμπολ και κλομπς, συγκεντρώθηκαν στην είσοδο του εργοστασίου για να "πείσουν" τους εργάτες να ξαναγυρίσουν στη δουλειά τους.

Τον Οκτώβρη του 1973 υπογράφτηκε μια νέα 3ετής σύμβαση ανάμεσα στη Ford και την UAW. Αλλά αυτή η υπογραφή απόδειξε για άλλη μια φορά ότι οι εργάτες είναι διατεθειμένοι ν' ασχολούνται οι ίδιοι με τις αποφάσεις που αφορούν την ζωή τους στη δουλειά. Οι Los Angeles Times περιέγραφαν στις 27/10/1973 ως εξής περιστατικά που ακολούθησαν την συμφωνία μεταξύ UAW και Ford:

Παρά τις συμφωνίες, 7.700 εργάτες από 7 εργοστάσια της Ford κατέβηκαν σε απεργία όταν έληξε η προθεσμία, μετά την οποία δεν επιτρεπόταν - όπως προέβλεπε η συμφωνία - καμιά απεργία. Αρκετοί εργάτες απήργησαν γιατί ήταν δυσαρεστημένοι με τη μυστικότητα που κάλυψε τις διαπραγματεύσεις.

Ας προσπαθήσουμε, με βάση αυτές τις σύντομες παρατηρήσεις, που αφορούν έναν πολύ μικρό αριθμό εργατικών ενεργειών, ανάμεσα στις τόσες άλλες, να καταλάβουμε κάπως το πνεύμα που επικρατούσε γενικά στον αμερικάνο μισθωτό εργάτη, απ' το 1965 περίπου και μετά.

Ο Sydney Lens εκτιμάει ότι ο αριθμός των απεργιών το 1968, το 1969, και το 1971 ήταν ιδιαίτερα αυξημένος. Πρέπει να γυρίσουμε πίσω στα 1937, στα 1944 - 46 και στα 1952 - 1953 για να βρούμε συγκρίσιμους αριθμούς. Πιο ενδιαφέρουσα είναι η αυξητική τάση του αριθμού των απεργιών που κηρύχτηκαν για την απόρριψη συμφωνιών που είχαν υπογραφτεί στο όνομα των εργαζόμενων. Σχετικά με τις συμφωνίες όπου υπήρξε παρέμβαση της Federal Mediation και της Concoliation Service[2], που είναι οι μόνες για τις οποίες υπάρχουν στατιστικές, προκύπτει ότι ο αριθμός των συμφωνιών που απορρίφθηκαν απ' την βάση ανέβηκε από 8,7% το 1944 σε 10% το 1965, 11% το 1966, και 14,2% το 1967. Το ποσοστό αυτό σταθεροποιήθηκε τα επόμενα χρόνια σε 12% τον χρόνο.

Απ' την άλλη μεριά το ποσοστό των στάσεων εργασίας κατά τις περιόδους που μια συμφωνία ίσχυε αυξήθηκε, κι αυτό έχει σημασία αν λάβουμε υπόψη ότι σήμερα οι περισσότερες συμφωνίες ορίζουν πως η κήρυξη απεργίας απαγορεύεται σ' όλη τη διάρκεια που η συμφωνία βρίσκεται σε ισχύ. Οι στατιστικές του Γραφείου Εργασίας αποκαλύπτουν ότι, στη διάρκεια του 1968, το 1/3 περίπου των στάσεων εργασίας έγιναν κατά τη διάρκεια της ισχύος τέτοιων συμβολαίων, κι ότι αυτός ο αριθμός είναι ένας "ανησυχητικός αριθμός". Το 1972 αυτό το ποσοστό έφτασε τα 2/5. Το 1973 ο Aronowitz συνόψιζε πολύ καλά την κατάσταση:

Η μορφή και η συχνότητα των απεργιών μετά το 1967, αποτελούν ένα νέο φαινόμενο στην ιστορία του αμερικάνικου εργατικού κινήματος. Ο συνολικός αριθμός των απεργιών γενικά, αλλά επίσης κι ο αριθμός των συμφωνιών που υπογράφτηκαν απ' τα συνδικάτα και την εργοδοσία αλλά απορρίφτηκαν στη συνέχεια απ' τη βάση, καθώς και ο αριθμός των "άγριων" ενεργειών, ξεπέρασε κάθε ποσοστό που είχε καταγραφτεί στη σύγχρονη περίοδο.

Κι όπως το έδειξαν ο Semett κι ο Cobb το 1971, αυτή η περίοδος γνώρισε

...την πιο ενεργητική άρνηση της εξουσίας των συνδικάτων απ' τη μεριά των νέων εργαζόμενων...

Η απεργία στη General Motors το 1970 ήταν, όπως είπαμε, ένα παράδειγμα του πως χρησιμεύουν οι "στημένες" μάχες για να εκτονωθεί με ασφαλή τρόπο η δυσαρέσκεια των εργαζόμενων. Η απεργία της τηλεφωνικής εταιρείας, που επεκτάθηκε

σ' όλη τη χώρα τον Ιούλη του 1971, είναι ένα άλλο παράδειγμα, όπου μπορούμε να παρατηρήσουμε τ' αποτελέσματα του ανερχόμενου κύματος εχθρότητας προς τα συνδικάτα.

Απορρίπτοντας προσφορά της Bell System που έδινε αύξηση μισθών κατά 30% μέσα σε 3 χρόνια, το συνδικάτο CWU (Communication Workers Union) των εργατών της τηλεφωνικής εταιρείας κήρυξε απεργία, αναγγέλλοντας δημόσια ότι η μοναδική του διεκδίκηση ήταν: *"χρειαζόμαστε 31 με 32%"* όπως δήλωσε ο πρόεδρος του συνδικάτου Joseph Berin. Μετά από 6 ημέρες απεργίας "κατακτήθηκε" το συμπληρωματικό ποσοστό, την ίδια στιγμή που η Bell καθόριζε μια νέα πολιτική, σύμφωνα με την οποία κάθε υπάλληλός της υποχρεωνόταν να γραφτεί στο συνδικάτο και να συμπεριφέρεται καλά, αν δεν ήθελε να χάσει τη δουλειά του. Αλλά ενώ παραχωρούνταν έτσι στο CWU το κλασσικό αξίωμα ενός συνδικάτου, ένα μάλλον αναγκαίο βήμα ώστε να μπορεί ν' ασκεί το ρόλο του επιτηρητή της πειθαρχίας της εργατικής δύναμης, χιλιάδες εργαζόμενων στην τηλεφωνική εταιρεία αρνήθηκαν να επιστρέψουν στις δουλειές τους, ενώ μερικοί συνέχισαν την απεργία για μερικές βδομάδες, περιφρονώντας τις εντολές του CWU.

Στις 15 Αυγούστου η κυβέρνηση ανακοίνωσε μια πολιτική παγώματος τιμών και μισθών. Αυτή η πολιτική ήταν, κατά ένα μεγάλο μέρος, απάντηση στις πράξεις απειθαρχίας κι ανεξαρτησίας των εργατών, των οποίων τυπικό παράδειγμα ήταν η ανυπακοή των εργατών της Bell. Ίσως να υπήρχαν και οικονομικοί λόγοι, αλλά αυτό το πάγωμα, όπως κι ο έλεγχος που συνεπαγόταν, υιοθετήθηκε επίσης γιατί τα συνδικάτα χρειάζονταν τη βοήθεια της κυβέρνησης για να φρενάρουν τους εργαζόμενους. Προφανώς, οι στημένες απεργίες παύουν να 'ναι αποτελεσματιές απ' τη στιγμή που εργάτες αρνούνται να παίξουν το ρόλο που τους έχει δοθεί, π.χ. όταν αποφασίζουν οι ίδιοι να συνεχίσουν μια απεργία.

Ο Georges Meany, ηγέτης της AFL-CIO, συνηγορούσε για μια πολιτική παγώματος μισθών και τιμών απ' το 1969. Τις βδομάδες που προηγήθηκαν της 15ης Αυγούστου συναντήθηκε πολλές φορές εμπιστευτικά με τον πρόεδρο Νίξον. Δημόσια, αισθανόταν αναγκασμένος να καταγγείλει το πάγωμα σαν εντελώς άδικο για τους εργαζόμενους και να το χαρακτηρίσει "μάννα που προσφερόταν στο μεγάλο κεφάλαιο". Αλλά δεν απαίτησε καν ούτε έναν ειδικό φόρο πάνω στα υπερκέρδη. Αντίθετα, τάχθηκε υπέρ της δημιουργίας μιας μόνιμης επιτροπής ελέγχου των τιμών και των μισθών, όπου, εξυπακούεται, θα έπρεπε να συνεργάζονται και οι επίσημοι αντιπρόσωποι των εργαζόμενων.

Φαίνεται αρκετά προφανές ότι τ' αφεντικά κατάλαβαν την αναγκαιότητα μιας κυβερνητικής παρέμβασης. Τον Σεπτέμβρη, ένα άρθρο της Fortune έλεγε ότι η δημιουργία ενός "συστήματος εξεταστικών επιτροπών κι επιτροπών ελέγχου των τιμών και των μισθών είναι η μεγαλύτερη ελπίδα για να σταματήσει η άνοδος του κόστους, στην οποία η εργοδοσία και τα συνδικάτα δεν μπόρεσαν ν' αντισταθούν". Επειδή οι εργαζόμενοι είναι αναγκασμένοι να διεκδικούν αυξήσεις μισθών και κοινωνικές παροχές, δηλαδή τις μόνες παραχωρήσεις που τους γίνονται, για ν' αντισταθμίζουν εν μέρει την έλλειψη αυτονομίας εκεί που δουλεύουν, η δράση τους συνέβαλε προφανώς στην ενίσχυση της οικονομικής πίεσης, ιδιαίτερα μάλιστα σε περίοδο πληθωρισμού. Ο Arthur M. Louis (Fortune, Νοέμβρης 1971) παρατηρούσε ότι τα συνδικαλιστικά στελέχη βρίσκονταν για ένα διάστημα σε ανησυχία. Και μι-

λώντας για "εξεγερμένη βάση" στους φορτοεκφορτωτές, στους ανθρακωρύχους, στους εργάτες μεταλλουργίας και αλλού, πρόσθετε:

Πολύ πριν ο πρόεδρος Νίξον αναγγείλει το πάγωμα τιμών και μισθών, πολλοί συνδικαλιστές ηγέτες ζητούσαν τη σταθεροποίηση, μόνο και μόνο για να βγουν οι ίδιοι από μια δύσκολη θέση.

Ένα κύριο άρθρο της Fortune (Γενάρης 1972) προέβλεπε ότι το φθινόπωρο ήταν πιθανό να ξεσπάσει ένα κύμα άγριων απεργιών στη χώρα, και να εξαναγκάσει τους αντιπροσώπους των εργαζόμενων σε παραίτηση απ' τις τριμερείς επιτροπές (κυβέρνηση, εργοδότες, συνδικάτα). Πραγματικά, ο Meany και ο Woodcock αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την τριμερή επιτροπή πολύ πριν το φθινόπωρο, ακριβώς γιατί η βάση αρνούνταν να "συνυπογράψει" την καθαρά αντεργατική πολιτική μισθών αυτής της επιτροπής. Παρ' όλο που ο Fitzsimmons, ο ηγέτης του συνδικάτου των οδηγών φορτηγών, αποφάσισε να παραμείνει, η επιτροπή, αν και συνέχισε τις συνεδριάσεις της, είδε στη διάρκεια των 4 "φάσεων" της ύπαρξής της την αξιοπιστία της να κλονίζεται σοβαρά και την επιρροή της μειώνεται με γρήγορο ρυθμό. Αν και το πρόγραμμά της για τον έλεγχο των μισθών και των τιμών είχε πρόωρο τέλος, το Γραφείο Στατιστικής της Εργασίας αποδίδει τα αίτια του μικρού αριθμού των απεργιών το 1972 (ο μικρότερος τα 5 τελευταία χρόνια) στο γεγονός ότι η αύξηση των μισθών είχε φτάσει στο ανώτατο όριο που επέβαλλε το πρόγραμμα ελέγχου.

Κατά τη διάρκεια της πρώτης "φάσης", δηλαδή την περίοδο παγώματος των 90 ημερών, ο David Deitch έγραφε ότι:

... ο καπιταλισμός έχει ανάγκη από ένα δυνατό και συγκεντρωτικό συνδικαλιστικό κίνημα, με την βοήθεια του οποίου θα μπορούσε να 'περάσει' συμφωνίες...

Κι εξηγούσε τι εννοούσε λέγοντας "δυνατό":

Η γραφειοκρατία πρέπει τελικά να μπορεί να επιβάλλει τη σιωπή στη βάση, αν θέλει να συμμετέχει στην τριμερή σχεδιοποίηση, μ' άλλα λόγια οι άγριες απεργίες δεν μπορεί να γίνονται ανεκτές.

Ακόμα κι εδώ η εργοδοσία έκανε σαφές ότι κατανοούσε πλήρως τον κρίσιμο ρόλο που έπαιζαν τα συνδικάτα. Τον Μάη του 1970, λίγες ώρες μετά το αεροπορικό δυστύχημα που στοίχισε τη ζωή στον Walter Reuther, πρόεδρο της UAW, ακούστηκαν δημόσια φωνές που απαιτούσαν αντικαταστάτη ικανό να "συγκρατήσει" τους εργαζόμενους. Ο Virgil Boyd, πρόεδρος της Chrysler, δήλωνε στους New York Times ότι:

Είχαμε μια ισχυρή προσωπικότητα για να ελέγχει την κατάσταση... Ελπίζω ότι ο διάδοχός του θα μπορέσει να διατηρήσει την εσωτερική πειθαρχία με παρόμοιο τρόπο.

Και η Fortune του Γενάρη του 1971 παραπονιόταν ότι δεν είχε στη διάθεσή της έναν τέτοιο δυνατό άνδρα στο συνδικάτο των ανθρακωρύχων. Ο υπότιτλος του άρθρου έλεγε:

Οι προμήθειες άνθρακα αυτής της χώρας, καθώς και η βιομηχανική της ευημερία, εξαρτώνται από ένα συνδικάτο που έχει χάσει τον έλεγχο των μελών του.

Αν και ο έλεγχος των τιμών και των μισθών απέτυχε, η κυβέρνηση βοήθησε τα συνδικάτα με πολλούς άλλους τρόπους. Απ' το 1970 π.χ. η κυβέρνηση προσπάθη-

σε να ενισχύσει τις επίσημες απεργίες, εξαιτίας του ρόλου βαλβίδας εκτόνωσης που παίζουν. Τον Ιούνη του 1970 το Ανώτατο Δικαστήριο των Ηπα αποφάνθηκε ότι ένας εργοδότης μπορεί να πετύχει απ' το δικαστήριο απόφαση που να εξαναγκάζει τους υπαλλήλους του να λύνουν την απεργία τους όταν υπάρχει συμφωνία ανάμεσα σ' αυτόν και τα συνδικάτα, η οποία περιέχει όρους που αποκλείουν την απεργία και παραπέμπουν σε διαιτησία. Αυτή η απόφαση του 1970 προκάλεσε μεγάλη έκπληξη σε πολλούς παρατηρητές, γιατί ερχόταν σε αντίθεση με μια απόφαση του 1962, πάλι του Ανώτατου Δικαστηρίου, που έκρινε τις απεργίες σα νόμιμες εργατικές πρακτικές.

Παρόμοια, το 1970, κατά τη διάρκεια της 4μηνης απεργίας στη General Electric στο Schehectady της Ν. Υόρκης, κυβερνητικοί υπάλληλοι "ικέτευαν τους μη συνδικαλισμένος εργάτες να μην επιχειρήσουν να διασχίσουν τις απεργιακές φρουρές και να μπουν στο εργοστάσιο, με το επιχείρημα ότι αυτό θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την κοινωνική ειρήνη". Η Fortune δημοσίευσε τη σχετική φωτογραφία με την εξής λεζάντα:

Εμποδίζονται οι εργάτες να μπουν στο εργοστάσιο. Ακατανόητη προσπάθεια των αστυνομικών του Schenectady να εμποδίσουν τους εργάτες που ήθελαν να δουλέψουν, να διασχίσουν τις απεργιακές φρουρές.

Υπάρχουν όμως και τομείς όπου τα συνδικάτα δεν θέλουν να ρισκάρουν ούτε μια επίσημη απεργία. Το United Steel Workers of America (το συνδικάτο των εργατών σιδηρουργίας) είναι ένα συνδικάτο που επιτρέπει μόνο στα μόνιμα μέλη του να ψηφίζουν κατά την επικύρωση μιας συμφωνίας, και που "κατά τύχη" συμμερίζεται την άποψη των μεγάλων εταιρειών χάλυβα, όπως εκφράστηκε τον Μάρτη του 1973. Σύμφωνα μ' αυτήν μόνο οι διαπραγματεύσεις και οι διαιτησίες μπορούν να λύσουν τις διαφορές. Οι συμφωνίες που πέρασαν στη μεταλλουργία και επικυρώθηκαν τον Απρίλη του 1974, όριζαν ότι τουλάχιστον στη περίοδο 1974 - 1980 δεν επιτρεπόταν καμία απεργία. Τον Μάρτη του 1974, λίγες ημέρες πριν την επικύρωση, το ομοσπονδιακό δικαστήριο, απορρίπτοντας αίτηση εργατών βάσης της μεταλλουργίας, αποφάνθηκε ότι το συνδικάτο δεν πρέπει να είναι απαραίτητα δημοκρατικό για να κλείσει μια συμφωνία με την εργοδοσία.

Ο David Ceitch, που τον αναφέραμε και νωρίτερα, είπε ότι η σταθερότητα του συστήματος απαιτεί μια συγκεντρωτική συνδικαλιστική δομή. Η διαδικασία συγκεντροποίησης πέρασε στην πράξη και επιταχύνθηκε μετά την αυξημένη αρνητικότητα των μισθωτών τη δεκαετία του '60. Ένα άρθρο της ομοσπονδιακής εφημερίδας Monthly Labour Review, τον Ιούνη του 1971, αναφέρεται σ' αυτή την επιτάχυνση της συγχώνευσης των συνδικάτων στο διάστημα 1968 - 1971. Έτσι, τον Αύγουστο του 1972, συγχωνεύτηκαν δύο συνδικάτα, το "ενωμένο συνδικάτο των εργατών της χαρτοβιομηχανίας" και η "διεθνής αδελφότητα των εργατών χαρτοπολτού και επεξεργασίας χάρτου", καθώς και μερικά άλλα. Ο Harry Bridges, πρόεδρος του συνδικάτου των φορτοεκφορτωτών, υποστήριξε σε μια ομιλία του στις 5 Ιούλη του 1973, τη δημιουργία "ενός μεγάλου κινήματος της εργασίας ή μιας ομοσπονδίας σε εθνική κλίμακα".

Αυτή η διαδικασία συγκεντροποίησης είχε σα συνέπεια ν' απομακρύνει όλο και περισσότερο τους εργάτες της βάσης από κάθε θέση ή δυνατότητα να επηρεάσει τη

συνδικαλιστική ιεραρχία, κι αυτό σε μια στιγμή που υπάρχει όλο και μεγαλύτερη πιθανότητα να υποχρεώνονται να εντάσσονται σ' ένα συνδικάτο αν θέλουν να έχουν δουλειά. Η κατάσταση λοιπόν θύμιζε αρκετά εκείνην που επικρατούσε στην εθνικοσοσιαλιστική Γερμανία, όπου ο κάθε εργαζόμενος ήταν αναγκασμένος ν'α νήκει σε "ένα μεγάλο εθνικό κίνημα της εργασίας ή σε μια ομοσπονδία". Το 1969 είδαμε, στην περιοχή του κόλπου του San Francisco, στο Ώκλαντ, μια συμφωνία σπάνια, ίσως μάλιστα μοναδική, σύμφωνα με την οποία κάθε υπάλληλος οποιασδήποτε δημόσιας υπηρεσίας "είναι υποχρεωμένος είτε να γραφτεί στο συνδικάτο, είτε να καταβάλλει σ' αυτό την εισφορά του". Στην ίδια περιοχή πάλι, αυτή η πρακτική θεωρήθηκε σωστή το 1973, όταν μια απόφαση του διαιτητικού δικαστή Robert E. Burns, σε μια δίκη που χρησίμευσε σαν προηγούμενο και αφορούσε την πόλη Hayward, έκρινε ότι "μια πόλη μπορεί να απαιτεί απ' τους δημοτικούς υπαλλήλους της να πληρώνουν σ' ένα συνδικάτο το αντίτιμο των δικαιωμάτων εγγραφής και των ετήσιων ενσήμων, αν θέλουν να κρατήσουν τη δουλειά τους". Αν πιστέψουμε το αμερικανικό υπουργείο Εργασίας, αυτή η απόφαση δεν είναι εφαρμόσιμη μόνο στους δημόσιους υπαλλήλους. Σ' ένα άρθρο με τίτλο "Τι συμβαίνει όταν όλοι είναι συνδικαλισμένοι", αφήνει να εννοηθεί ότι η γενική υποχρέωση του "συνδικαλίζεσθαι" θα ήταν αναπόφευκτη.

Το θέμα αυτής εδώ της έκθεσης δεν είναι κατ' αρχήν η απουσία δημοκρατίας στα συνδικάτα· είναι όμως σημαντικό να επιμείνουμε στο γεγονός ότι η βάση τους δεν τα ελέγχει καθόλου. Το 1961 ο Joel Seidman σχολίαζε ως εξής την κατάσταση ενός συνδικαλισμένου κλασσικού τύπου:

Είναι δύσκολο να διαβάσει κανείς τα καταστατικά των συνδικάτων, χωρίς να εκπλαγεί απ' την πληθώρα των διατάξεων που αναφέρονται στα καθήκοντα και την πειθαρχία των μελών, σ' αντίθεση με τις ελάχιστες διατάξεις που αναφέρονται στα δικαιώματα των μελών μέσα στην οργάνωση.

Μπορούμε εδώ ν' αναφέρουμε δύο θαυμάσιες μελέτες πάνω σ' αυτό το θέμα που κυκλοφόρησαν το 1970. Η μία με τον τίτλο Autocracy and insurgery in organized labour (Αυταρχικότητα και εξέγερση των συνδικαλισμένων εργατών) του Burton Hall· και η δεύτερη με τίτλο Apathy and other axioms: expelling the unions dissenters from history (Απάθεια και άλλα αξιώματα: ξεγράψτε απ' την ιστορία εκείνους που αμφισβητούν τα συνδικάτα) του H.W. Benson.

Έχοντας κινδυνεύσει σχετικά λίγο απ' τις ενέργειες των μελών τους, τα συνδικάτα άρχισαν να συσφίγγουν τους δεσμούς τους με την κυβέρνηση και την εργοδοσία. Οι Times Post Service, στο τεύχος του Απρίλη του 1969, αποκαλύπτουν τη σύγκλιση μιας τριήμερης σύσκεψης ανάμεσα σε ηγέτες της AFL-CIO και σε άτομα που κατείχαν υψηλά πόστα στην κυβέρνηση Νίξον. Πρόκειται για μια μυστική σύσκεψη που έγινε στην πολυτελή λουτρόπολη Greenbriar. Διαβάζουμε λοιπόν στους Times Post Service ότι:

Ανώτατα στελέχη της κρατικής και της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας, μαγείρεψαν ένα 'ραντεβού ερωτευμένων' στα βουνά της Δυτ. Βιρτζίνια· ήταν μια ιδιωτική σύσκεψη όπου έπαιρναν μέρος τουλάχιστον 12 μέλη της κυβέρνησης Νίξον.

Αξίζει επίσης ν' αναφέρουμε ένα εκπληκτικό άρθρο των New York Times της τε-

λευταίας ημέρας του 1972, γιατί αφήνει να διαφανούν αυτοί οι δεσμοί ανάμεσα στην κυβέρνηση και τους αντιπροσώπους των συνδικάτων:

Ένα στέλεχος του Λευκού Οίκου, πολύ ενημερωμένο, αποκάλυψε ότι ο πρόεδρος Νίξον προσφέρθηκε να παραχωρήσει σε συνδικαλιστές αντιπροσώπους ψηλά πόστα στα υπουργεία της ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Η προσφορά αυτή, που λέγεται ότι δεν έχει προηγούμενο σ' όλη την ιστορία των συνδικάτων, έγινε κατά τη διάρκεια μιας συνεδρίασης στο Λευκό Οίκο, μια βδομάδα πριν, με τους εκπροσώπους των συνδικάτων στη National Productivity Commission (επιτροπή εθνικής παραγωγικότητας), συμπεριλαμβανόμενων και των Georges Meany, προέδρου της AFL-CIO, και Frank F. Fitzsimmons, προέδρου της IBT. Σύμφωνα με ορισμένες συνδικαλιστικές πηγές, πρέπει να δούμε την προσφορά αυτή σαν πρόταση να δοθούν σε ανθρώπους των συνδικάτων πόστα ισοδύναμα - από άποψη ιεραρχίας - με υφυπουργεία, σ' όλες τις σχετικές κυβερνητικές υπηρεσίες. Αν η προσφορά αυτή γίνει αποδεκτή, θα πρόκειται για έναν σημαντικό σταθμό στην εξέλιξη των παραδοσιακών σχέσεων ανάμεσα στα συνδικάτα και την κυβέρνηση.

Στο Όρεγκον οι δραστηριότητας τόσο της AFL-CIO όσο και της Associated Oregon Industries, που αντιπροσωπεύει τους εργοδότες των μεγάλων επιχειρήσεων, αποκάλυπταν απ' τις αρχές της δεκαετίας του 1970 τις στενές και καθημερινές σχέσεις ανάμεσα σε εργοδότες και συνδικάτα, πάνω σ' όλα σχεδόν τα ζητήματα. Συνένωσαν τις προσπάθειές τους για να επηρεάσουν μέλη του Κογκρέσσου, με σκοπό να μην ψηφιστούν προτάσεις νόμων που είχαν υποβληθεί από υποστηρικτές των καταναλωτών και τους περιβάλλοντος, κι έφτασαν μέχρι το σημείο να στείλουν ομιλητές οι μεν στις συγκεντρώσεις των δε, το φθινόπωρο του 1971. Έτσι, στις 2 Σεπτέμβρη, ο πρόεδρος της AOI Phil Bladine προσκάλεσε την AFL-CIO, ενώ στις 18 Σεπτέμβρη ο πρόεδρος της τελευταίας Ed Whalen μιλούσε μπροστά στα μέλη της AOI. Στην Καλιφόρνια, όπως και σε πολλές άλλες πολιτείες, το σχήμα ήταν συχνά το ίδιο: π.χ. τα συνδικάτα και τ' αφεντικά εργάστηκαν χέρι χέρι για να επιτεθούν στους οικολόγους το 1972, και για ν' αντιτεθούν σ' αυτούς που ζητούσαν μια τροποποίηση των χρηματικών πόρων των εκλογικών εκστρατειών το 1974.

Αποκαλυπτικό είναι το κύριο άρθρο του Jonathan Kwitney στη Wall Street Journal (15 Μάη 1973) με τίτλο Strange Bedfellows, from labor, business own dominician resort (Παράξενες αλλαξοκωλιές, το κοινό παραθεριστικό κέντρο εργασίας - κεφαλαίου στον Άγιο Δομίνικο). Μάθαινε κανείς ότι μεταξύ των πλειοψηφούντων μετόχων μιας φυτείας 6.000 εκταρίων και της πλαζ της Punta Cana, στη Δομινικανή Δημοκρατία, ήταν ο Georges Meany και ο Dane Kirkland, πρόεδρος και ταμίας αντίστοιχα της AFL-CIO, καθώς και ο Keith Terpe, στέλεχος της Seafarer's Union (συνδικάτο των ναυτεργατών) απ' την μία, κι απ' την άλλη υψηλόβαθμο στέλεχος της ανώνυμης εταιρείας Seatrain Line Inc. που απασχολούσε ναυτικούς συνδικαλισμένους στο συνδικάτο του Terpe.

Τα χτυπητά αυτά παραδείγματα της ανάπτυξης της συμπαιγνίας και της συνεργασίας ανάμεσα σε συνδικαλισμένους ηγέτες και τ' αφεντικά, τις περισσότερες φορές ξεχνιούνται ή αγνοούνται, καθώς ο αληθινός τους χαρακτήρας συχνά παραγνωρίζεται. Αλλά αυτοί που μπορούν να αντιληφθούν ότι ο εργαζόμενος δεν ανέχεται πια τις καθημερινές συνθήκες εργασίες που δεν ελέγχει, και μάλιστα δεν τις

ανέχεται με ενεργητικό τρόπο, βλέπουν ότι μια τέτοια συνεργασία συνδικάτων - αφεντικών είναι αναγκαία και ακόμα πρέπει να ενισχύεται όλο και περισσότερο. Το Personnel, περιοδικό της "ένωσης στελεχών και διευθυντών αμερικανικών επιχειρήσεων", έγραφε στις αρχές του 1971 ότι:

... ίσως έχει φτάσει η ώρα για να γίνει ένας γάμος συμφέροντος ανάμεσα στους δύο, συνδικάτα και διεύθυνση, για να διατηρηθεί η τάξη... Αλλά υπογράμμιζε ότι πολλοί εργαζόμενοι *έχουν την τάση να μην εμπιστεύονται το συνδικάτο..*

Η αιτία της δυσπιστίας είναι, όπως είδαμε, αυτή η ιστορική άρνηση των συνδικάτων να αναμιχθούν στον έλεγχο της εργασίας σε βάρος της διεύθυνσης των εργοστασίων. Το περιοδικό της AFL-CIO The American Federationist παραδεχόταν ανοικτά, σ' ένα άρθρο που είχε τον τίτλο "Αλλοίμονο, η εργασία είναι εδώ και θα μείνει", ότι τα συνδικάτα δεν ενδιαφέρονταν γι' αυτό και ότι, κατά συνέπεια, δεν επρόκειτο να αναμιχθούν. Και στο τεύχος της 12 Γενάρη του περιοδικού Business Week βρίσκουμε μια έκκληση για μια:

...συμβολική καθιέρωση της 4 Ιουλίου 1976,[3] καθιέρωση που θα έπαιρνε τη μορφή πραγματικής υπογραφής ενός ντοκουμέντου, μιας διακήρυξης αλληλοεξάρτησης ανάμεσα στα συνδικάτα και την εργοδοσία, γιατί είναι αδιαχώριστα δεμένοι μέσα στην επιδίωξη της παραγωγικότητας...

Ένα άλλο τεύχος του Business Week, στις 9 Σεπτέμβρη του 1972, ήταν αφιερωμένο στην "εθνική ανάγκη" της παραγωγικότητας της εργασίας, υπογραμμίζοντας τα εμπόδια που έμπαιναν απ' την εργατική βάση:

Η παραγωγικότητα - μ' άλλα λόγια η παραγωγή ανά ώρα εργασίας - μειώθηκε σαφώς μετά την κινητοποίηση των εργατών, που ήταν αποτέλεσμα της μη ικανοποίησης των απαιτήσεών τους. Ένα δείγμα της διαρκούς εξέγερσης ενάντια στην εργασία βρίσκεται στις επανειλημμένες, συντονισμένες καμπάνιες υπέρ της αύξησης της παραγωγικότητας, εκ μέρους των συνδικάτων, όπως π.χ. οι προσπάθειες της United Steel Workers, που πήραν μεγάλη δημοσιότητα.

Το περιοδικό τόνιζε το πρόβλημα της αντίθεσης των εργατών σε τέτοιου είδους καμπάνιες των συνδικάτων τους. Φαίνεται να υπάρχει στενή σχέση ανάμεσα σ' αυτή τη μείωση της παραγωγικότητας και την εργατική αντίσταση στις υπερωρίες, ακόμα και κατά τις περιόδους ύφεσης. Όταν, τον Απρίλη του 1974, πολλές χιλιάδες εργατών της Ford αρνήθηκαν να δουλέψουν υπερωριακά, ένα ανώτατο στέλεχος της επιχείρησης δήλωσε:

Τα έχουμε χαμένα μ' αυτό που έγινε, αν λάβουμε υπόψη τη γενική οικονομική κατάσταση.

Πάλι τον Απρίλη του 1974 το υπουργείο εργασίας δήλωνε ότι

... η παραγωγικότητα των αμερικάνων εργαζόμενων γνώρισε τη μεγαλύτερη πτώση που έχει καταγραφεί ποτέ, όταν, το πρώτο τρίμηνο, η πτώση αυτή άγγιξε όλους τους τομείς της οικονομίας.

Το 1935 η NRA δημοσίευσε την έκθεση Henderson, όπου μπορούσε κανείς να διαβάσει:

Αν δεν πάρουμε γρήγορα τα μέτρα μας, οι εργαζόμενοι έχουν την πρόθεση να πάρουν τα πάντα στα χέρια τους.

Και όντως οι εργοδότες τότε πήραν τα μέτρα τους. Τα συνδικάτα που δημιουργήθηκαν συνενώθηκαν στην εθνική, ιεραρχημένη οργάνωση της CIO, κι έτσι επιτεύχθηκε η σταθεροποίηση. Ίσως σήμερα, τη δεκαετία του 1970, νάναι αναγκαία μια κάποια μορφή "εργατικής συμμετοχής", που θα εμποδίζει τους μισθωτούς να "πάρουν κάτι στα χέρια τους". Ο Irving Bluestone, επικεφαλής του τμήματος της General Motors της UAW, προέλεγε στις αρχές του 1972 ότι μια κάποια μορφή συμμετοχής θα ήταν απαραίτητη, υπό τον έλεγχο του συνδικάτου και, φυσικά, και της διεύθυνσης. Όπως το παρατηρούσε στις αρχές της δεκαετίας του '60 ο Arnold Tannenbaum του Ινστιτούτου Κοινωνικών Ερευνών του Μίτσιγκαν, το να παραχωρείς λίγη εξουσία στους εργαζόμενους μπορεί να 'ναι ένας απ' τους καλύτερους τρόπους για να τους υποτάξεις περισσότερο, αρκεί να τους δώσεις την εντύπωση ότι επηρεάζουν κι αυτοί την κατάσταση.

Αλλά παραμένει αμφίβολο αν μια ψευτοσυμμετοχή μπορεί να μετριάζει την αλλοτρίωση του εργάτη. Το πιθανότερο είναι να την ενισχύει και να κάνει ακόμα πιο σαφή την πραγματική φύση των σχέσεων συνδικάτου - αφεντικών, σχέσεις που θα εξακολουθούν να υπάρχουν. Είναι σχεδόν βέβαιο ότι οι παραδοσιακοί συνδικαλιστικοί θεσμοί, όπως και το στρώμα των επαγγελματικών συνδικαλιστών, των στελεχών και των εκπροσώπων, κι ακόμα οι συλλογικές συμβάσεις γενικά, θ' αμφισβητούνται όλο και περισσότερο, όσο οι εργαζόμενοι συνεχίζουν τον αγώνα για να πάρουν στα δικά τους χέρια τον έλεγχο της ζωής τους σαν εργαζόμενοι.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΙΔΙΟ ΘΕΜΑ

Στο τεύχος 9 του "Telos" αναφέρθηκα στον τρόπο με τον οποίο τα συνδικάτα ενισχύουν την έλλειψη ελέγχου απ' τους εργάτες πάνω στη ζωή τους, στις δουλειές. Παράθεσα σαν τυπικό γεγονός την απάντηση της UAW σε μια άγρια απεργία στο εργοστάσιο Mark Avenue της Chrysler, στο Ντητρόιτ, το καλοκαίρι του 1973: ένα πλήθος ηγετών και στελεχών των συνδικάτων, οπλισμένοι με ρόπαλα του μπέιμπολ και κλόμπς, εξανάγκασαν τους εργάτες να γυρίσουν στη δουλειά τους. Αναφέρθηκα επίσης στο συντηρητικό χαρακτήρα των επίσημων απεργιών, στην ανάπτυξη του συγκεντρωτισμού, στην αυταρχικότητα μέσα στα συνδικάτα και στην αυξανόμενη θεσμοποίηση της συνεργασίας και της συμπαιγνίας εργοδοσίας - συνδικάτων - κυβέρνησης. Κι όλα αυτά με φόντο τις εκδηλώσεις της αυξημένης αντίστασης των εργατών, όπως η αυξανόμενη συστηματική κοπάνα και το turnover, ή η μείωση της παραγωγικότητας, και μια ακόμα μεγαλύτερη εχθρότητα στον συνδικαλισμό. Τα γεγονότα του 1974 επιβεβαίωσαν αυτές τις παρατηρήσεις. Αυτό επιβάλλει, κατά τη γνώμη μου, την εξαγωγή ακόμα πιο ξεκάθαρων συμπερασμάτων.

Την άνοιξη, λίγο καιρό μετά από τότε που η United Steel Workers επέβαλε στα μέλη της ένα συμβόλαιο στο οποίο υπήρχε ένας όρος που απαγόρευσε την απεργία για μεγάλο χρονικό διάστημα, ο Joseph Beirne, πρόεδρος του συνδικάτου τηλεπικοινωνιών, απηύθυνε μέσω της Wall Street Journal μια προειδοποίηση σχετική με το γεγονός ότι τα συνδικάτα θα μπορούσαν κάλλιστα να παίξουν ρόλο ανοικτά κατασταλτικό:

Πολλοί εργάτες αισθάνονται αποξενωμένοι απ' το πολιτικό σύστημα και με ελάχιστο πραγματικό έλεγχο πάνω στη ζωή τους. Πώς θα αντιδράσουν, αν τους αρνιόμαστε το δικαίωμα να εγκρίνουν οι ίδιοι το συμβόλαιο, με βάση το οποίο θα δουλεύουν 2 ή 3 χρόνια; Ποιά κατεύθυνση θα πάρει η απελπισία τους; Αγγίζουμε εδώ ένα πρόβλημα εθνικής σταθερότητας, κι η σπουδαιότητα αυτού του ζητήματος προέχει απέναντι σ' όλα τα υπόλοιπα.

Ένα συνδικαλιστής ηγέτης, διορατικός όσο ο Beirne, κατανοούσε την κεφαλαιώδη αξία της απεργίας, που γίνεται για να εκτονωθεί η, για μεγάλο διάστημα συγκρατημένη, εργατική πίεση, και που χρησιμεύει άρα σαν δικλείδα ασφαλείας. Πραγματικά, όπως σημείωνε ο Stanley Aranowitz στο "Fausses Promesses", ακόμα και μια άγρια απεργία μπορεί να είναι ένα φάρμακο ευπρόσδεκτο απ' τους διευθυντές, υπό ορισμένους όρους φυσικά.

Αυτό καθόλου δεν μειώνει την επικινδυνότητα και τ' αποτελέσματα ορισμένων άγριων απεργιών. Για παράδειγμα, τον Ιούνη του 1974, μια άγρια απεργία πολύ μεγάλης διάρκειας, που έγινε με αίτημα σχετικό με τις συνθήκες εργασίας στις πρέσσες της Ford στο Σικάγο, καθώς και μια απεργία στο εργοστάσιο φορτηγών Dodge στο Μίτσιγκαν-Γουώρεν, καταστάλθηκαν απ' την ηγεσία της UAW με την βοήθεια των δικαστών. Απ' την άλλη παραμένει πάντα αλήθεια η χρησιμοποίηση της απεργίας για να προληφθεί μια ανεξέλεγκτη έκρηξη της δυσαρέσκειας των εργατών.

Το 1974 ορισμένες εξελίξεις δείχνουν καθαρά ότι πολλοί συμφωνούν με μια συμβουλή που έδωσε ο Gordon Taylor σ' όλους τους διευθυντές επιχειρήσεων, και στην οποία ευχόταν την κήρυξη κατευθυνόμενων απεργιών κάθε χρόνο, με τρόπους που

να πετυχαίνουν την εξάλειψη της δυσαρέσκειας. Το Ανώτατο Δικαστήριο για παράδειγμα αποφάσισε τον Ιούνη ότι το συνδικάτο των ταχυδρόμων δεν μπορούσε να διωχθεί δικαστικά επειδή δημοσίευσε τα ονόματα όσων δεν απεργούσαν χαρακτηριζόντάς τους *απεργοσπάστες*, γιατί ο χαρακτηρισμός αυτός δεν ήταν παρά μια διαπίστωση αληθινή "τόσο κατά το γράμμα όσο και στην πράξη". Και την ίδια εποχή που το Δικαστήριο επικύρωνε έτσι τη χρησιμοποίηση αυτού του χαρακτηρισμού, οι δημοτικές αρχές την επιδοκίμαζαν ψηφίζοντας για πρώτη φορά την παροχή κοινωνικής βοήθειας στους απεργούς.

Ένα άρθρο του A. M. Ruskin με τίτλο "Οι απεργίες ξεπεράστηκαν;" (στην Saturday Rewiew , 19/10/1974) περιγράφει πως χάθηκε, απ' τα μάτια των εργατών, ο ιερός χαρακτήρας των απεργιακών φρουρών. Αν και στα περισσότερα σημεία έχει αρκετές αδυναμίες, το άρθρο του Ruskin αντανακλά με αρκετή ακρίβεια την μη ικανοποίηση (των εργατών) με τις περιορισμένες διεκδικήσεις των συμβατικών απεργιών. Τον Ιούνη επίσης, το National Labor Relations Board πήρε μια απόφαση που αποτελεί προηγούμενο: η εξουσία των συνδικάτων επεκτείνεται. Τους δίνονται πειθαρχικές αρμοδιότητες πάνω σε συνδικαλισμένα στελέχη, σε σχέση με απεργίες. Το σχήμα γίνεται όλο και πιο καθαρό λοιπόν. Όσο περισσότερο οι συνδικαλιστικοί, εργοδοτικοί ή κυβερνητικοί ηγέτες ενισχύουν την απεργία σα θεσμό, τόσο περισσότερο οι εργαζόμενοι βλέπουν ότι είναι αντικείμενο χειραγωγήσεων.

Ο John Burke, πρόεδρος του συνδικάτου των εργατών χαρτοβιομηχανίας, παραδέχτηκε το 1973 ότι *πολύ λίγοι εργάτες θα παρέμεναν στα συνδικάτα με τη θέλησή τους*. Σήμερα, η νομιμοφροσύνη απέναντι στο συνδικάτο έχει εξανεμισθεί σχεδόν ολοκληρωτικά, σε μια στιγμή που η επέκταση του συνδικαλισμού φαίνεται να είναι μια διαδικασία αναπόφευκτη. Το 1974 σημειώθηκε μια σημαντική αύξηση του αριθμού των συνδικαλισμένων, ειδικά στους υπαλλήλους γραφείου και τους κρατικούς υπαλλήλους, μια και υπάλληλοι υπηρεσιών γίνονταν πολυαριθμότεροι και ταυτόχρονα περισσότερο ρομποτοποιημένοι. Και σε συσχετισμό με την αύξηση των πολυεθνικών, αρχίζουν να γίνονται εκκλήσεις για διεθνείς συλλογικές συμβάσεις. Η United Rubber Workers (το συνδικάτο των εργατών καουτσούκ) για παράδειγμα, υπέγραψε "μια ευρεία συμφωνία συνεργασίας, που την ενώνει με το αντίστοιχο ιαπωνικό συνδικάτο για την επίτευξη κοινών σκοπών".

Αλλά αν υπάρχει τάση για γενίκευση των συνδικαλιστικών αγώνων, υπάρχει επίσης τάση σταθερής μείωσης της επιρροής της βάσης στους συνδικαλιστικούς μονόλιθους. Τα πρόσφατα γεγονότα επιβεβαιώνουν τη διάβρωση της εργατικής αυτονομίας σ' αυτόν τον τομέα. Το Μάη του 1974 η "εθνική επιτροπή για την κοινωνική ειρήνη", που αποτελείται από τους προέδρους των συνδικάτων της αυτοκινητοβιομηχανίας, των οδηγών φορτηγών, των ναυτεργατών, των μεταλλουργών και της AFL-CIO, κατέθεσε μια έκθεση που συνιστούσε ουσιαστικά την κατάργηση του Landsrum Grifin Act του 1959. Η επιτροπή αναγνώριζε ότι

> *... τα συνδικάτα και τα επιτελεία τους είχαν διωχθεί δικαστικά με νόμιμες διαδικασίες και ότι (τα συνδικάτα) έτειναν να γίνουν άτολμα και να μην επιβάλλουν το σεβασμό προς τους ηγέτες τους και τη γενική τους υπευθυνότητα...*

Τι φταίει γι' αυτή την "ατολμία" των στελεχών προς την βάση; Η "καταπίεση" του Landsrum Griffin Act

> *... που επιτρέπει σ' έναν μικρό αριθμό αιρετικών να μπλοκάρουν τις συμφωνίες*

και να προκαλούν αναπάντεχες ταραχές...

Είναι φανερό ότι ο νόμος αυτός θ' αναθεωρηθεί, και ότι τα άρθρα που διασφαλίζουν τα δικαιώματα των απλών μελών των συνδικάτων θα αφαιρεθούν. Η Ομοσπονδιακή υπηρεσία μεσολάβησης και συμβιβασμού έδωσε τον Ιούλη του 1974 μερικές στατιστικές που δείχνουν καθαρά το πόσο εκνευρίζουν τους συνδικαλιστές ηγέτες τα απείθαρχα μέλη. Η υπηρεσία αναφέρει ότι 12,3% των προτάσεων συμβάσεων απορρίφθηκαν τους 11 προηγούμενους μήνες, ποσοστό που είναι το μεγαλύτερο απ' το 1969.

Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου της UAW, τον Ιούνη του 1974, οι αντιπρόσωποι ψήφισαν την παράταση από 2 σε 3 χρόνια της θητείας των τοπικών και διεθνών συνδικαλιστικών ηγετών, μέτρο ιδιαίτερα αντιλαϊκό για τη βάση. Τον Ιούλη, οι εργάτες τυπογραφείου των εφημερίδων New York Times και New York Daily News, ψήφισαν ένα ιστορικό 11ετές συμβόλαιο, τη στιγμή που τα άλλα συνδικάτα, κουρασμένα από μια "στημένη" απεργία, έδιναν εντολή για επιστροφή στις δουλειές. Τον Ιούλιο επίσης, οι ξυλουργοί της Νότιας Καλιφόρνια, αποδέχτηκαν με μικρή πλειοψηφία ένα τριετές συμβόλαιο, ενώ η AT&T (τηλέφωνα) εγγυόταν ένα καταστατικό βάσει του οποίου κάθε μισθωτός θα είναι υποχρεωμένος να καταβάλει την εισφορά στο συνδικάτο, είτε το θέλει είτε όχι.

Ενώ ο εργάτης απογυμνώνεται προοδευτικά απ' τα δικαιώματά του κι εξευτελίζεται, τόσο απ' την διοίκηση των επιχειρήσεων όσο και απ' την διοίκηση των συνδικάτων, το επίπεδο της δυσαρέσκειας ανεβαίνει και γίνεται δημόσιο γεγονός. Η "Συνέλευση σχετικά με τον Μεταβαλλόμενο Κόσμο της Εργασίας" συνήλθε στο Carel υπό την αιγίδα του πανεπιστήμιου της Καλιφόρνια. Εκεί, στις 31 Μάη, μίλησε ο Lewis Lundborg, περιγράφοντας την πλήξη και την οργή των εργατών, που κατασκεύαζαν προϊόντα χαμηλής ποιότητας που ήταν για πέταμα, την μη ικανοποίησή τους στη δουλειά που κατέληγε στον αλκοολισμό, τη χρήση ναρκωτικών, το σαμποτάζ και την αποχή απ' τη δουλειά. Κατέληγε λέγοντας ότι η προγραμματισμένη βραχυβιότητα των προϊόντων / εμπορευμάτων έβαλε την Αμερική στο δρόμο της τελικής πτώσης, κι ότι η μοναδική λύση ήταν η ανατροπή αυτού του μοντέλου με το να επιτραπεί στους εργάτες να ξαναγίνουν κύριοι της εργασίας τους.

Μια μελέτη στους μηχανικούς φορτηγών, που έγινε απ' την Wall Street Journal, έδειχνε ότι "η εξέγερση ενάντια στην εργασία" δεν περιοριζόταν στους νεώτερους εργάτες, αλλά στην πραγματικότητα ήταν πιο έντονη στους εργάτες ηλικίας 45 έως 54 χρόνων. Μερικές βδομάδες αργότερα, ο υπουργός ταχυδρομείων ανέφερε ότι η "αποχή" είχε αυξηθεί ανάμεσα στους ταχυδρομικούς κατά το οικονομικό έτος 1974. Το Νοέμβρη, κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων με την United Mine Workers (συνδικάτο των ανθρακωρύχων), ένας εκπρόσωπος της βιομηχανίας άνθρακα προσέφερε ο ίδιος μια μεγάλη αύξηση μισθών με αντάλλαγμα τη "μείωση των άγριων απεργιών και της συστηματικής κοπάνας", για να εξασφαλιστεί μια μεγαλύτερη παραγωγικότητα.

Η εθνική παραγωγικότητα μειώνεται, εν μέρει λόγω της ολοφάνερης και μαζικής απόρριψης της εργασίας. Απ' την άλλη μεριά η συμπαιγνία συνδικάτων - διευθυντών (που έχει γίνει ακόμα εντονότερη) είναι η κύρια πλευρά μιας προσπάθειας υπέρ της παραγωγικότητας. Σαν παραδείγματα τέτοιων εκστρατειών μπορούμε να αναφέρουμε τη "Συντονιστική επιτροπή του τομέα Κατασκευών" και την "Five Pact

Labor Alliance" που αντιπροσωπεύουν αφεντικά και συνδικάτα στην περιοχή του Saint Louis, καθώς και την "Επιτροπή παραγωγικότητας της Νέας Υόρκης", που αντιπροσωπεύει τις δημοτικές αρχές και τα κυριότερα συνδικάτα. Την ημέρα της γιορτής της εργασίας, ο πρόεδρος Ford έκανε έκκληση για "ένα καινούργιο αγώνα για την παραγωγικότητα", και τον ίδιο μήνα ο Robert Sarnoff, πρόεδρος της εταιρείας RCA, μιλώντας σ' ένα συνέδριο της "διεθνούς αδελφότητας των εργατών στις ηλεκτρονικές βιομηχανίες" προέτρεπε την IBEW (το συνδικάτο των ηλεκτρολόγων) ν' αυξήσει την παραγωγικότητα. Η γιγαντιαία καμπάνια της U.S. Steel και της U.S. Workers Union για την παραγωγικότητα προχώρησε με πολύ γρήγορο ρυθμό, σ' όλη τη διάρκεια του 1974, χρησιμοποιώντας ολοσέλιδες καταχωρήσεις σ' εφημερίδες και περιοδικά, και κάνοντας ακόμα μεγαλύτερες προσπάθειες προπαγάνδας· με αμφίβολα όμως αποτελέσματα.

Το ίδιο διάστημα που αυτές οι καμπάνιες, τα αναρίθμητα γκάλοπ των διευθύνσεων προσωπικού, οι μελέτες και τα υπόλοιπα πολλαπλασιάζονταν, παντού ακουγόταν το σλόγκαν "εμπλουτισμός της εργασίας". Πιο συχνά αναφέρονταν οι σουηδικές επιχειρήσεις, για τις προσπάθειές τους να κάνουν την παραγωγή πιο αποτελεσματική, με μεταρρυθμίσεις της οργάνωσης της εργασίας. Ωστόσο, η επιτυχία τους αμφισβητείται σοβαρά, καθ' όσον το εργοστάσιο Volvo της Torslunda αντιμετωπίζει ένα καθημερινό ποσοστό "αποχής" 18%, και το ποσοστό του turnover στη σουηδική βιομηχανία φτάνει το 30% το χρόνο. Για ν' αναφερθούμε και σε μια άλλη πηγή, ο υφυπουργός της Βρετανικής Κολομβίας (στον Καναδά) δήλωσε ότι το Νέο Δημοκρατικό Κόμμα αναζητά "νέα μέτρα για να μειώσει τις κοινωνικές διαμάχες" στη Βρετανική Κολομβία, παραθέτοντας τις εμπειρίες του "εργατικού ελέγχου".

Όσο τα προβλήματα του καπιταλισμού βαθαίνουν, βλέπουμε ολοένα και περισσότερες προσπάθειες για μετασχηματισμό των συνδικάτων, ιδιαίτερα απ' τις πανταχού παρούσες αριστερίστικες σέκτες και τις ομάδες πίεσης. Αλλά ίσως τελικά ήρθε ο καιρός για το ξεπέρασμα της θεωρητικής χειραγώγησης των εξω-συνδικαλιστικών απεργιών, προς όφελος μιας επαναστατικής προσέγγισης καθαρά αντι-συνδικαλιστικής. Ο Anton Pannekoek έγραφε τη δεκαετία του 1920:

Είναι η ίδια η οργανωτική μορφή που κάνει το προλεταριάτο δυνάμει ανίσχυρο και το εμποδίζει να μετασχηματίσει το συνδικάτο σε όργανο της θέλησής του. Η επανάσταση μπορεί να επικρατήσει μόνο καταστρέφοντας αυτόν τον οργανισμό, που σημαίνει να τον σκίσει απ' τα πάνω προς τα κάτω, με τρόπο που να μπορεί να ξεπηδήσει κάτι εντελώς καινούργιο.

Και σήμερα η "συνείδηση" ότι τα συνδικάτα, σύμφωνα με τη φράση τους Glown Browton, είναι "στην ουσία τους κατασταλτικά" φαίνεται ότι διαδίδεται παντού. Αυτοί που θεωρούν τους εαυτούς τους ριζοσπάστες, ενθαρρύνονται έτσι να συντονιστούν με το πραγματικό κίνημα της εργατικής τάξης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 - Το κείμενο του John Zerzan "The Revolt against work" δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά στο αμερικάνικο ριζοσπαστικό περιοδικό "Telos" το φθινόπωρο του 1974. Αργότερα ξαναεκδόθηκε απ' τις εκδόσεις "Black and Red". Μια τρίτη έκδοση έγινε απ' την "Solidarity" νο 47, όπου περιλαμβανόταν και η προσθήκη "Συμπλήρωμα πάνω στο ίδιο θέμα".

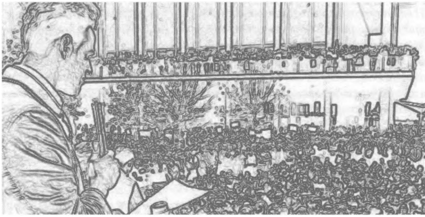
Στα ελληνικά τα κείμενα αυτά εκδόθηκαν από την *Διεθνή Βιβλιοθήκη*, στη σειρά των τετραδίων *Πεζοδρόμιο - Cahiers d' etudes antiautoritaires*, τον Δεκέμβρη του 1981, υπό την ευθύνη του Χρήστου Κωνσταντινίδη.

Ο συγγραφέας του άρθρου αναρχικός John Zerzan, με σπουδές φιλοσοφίας, ξεκίνησε την πολιτική του διαδρομή σαν φοιτητής, το 1966, στο κίνημα κατά του πολέμου στο Βιετνάμ (όπου είχε και μία σύλληψη). Στα τέλη της δεκαετίας του '60 δούλεψε σαν κοινωνικός λειτουργός στον δήμο του Σαν Φραντσίσκο, όπου συνέβαλε στη δημιουργία συνδικάτου των κοινωνικών λειτουργών, στο οποίο εκλέχτηκε αντιπρόεδρος το 1968 και πρόεδρος το 1969. Το άρθρο "Η εξέγερση κατά της εργασίας" απηχεί τους πολιτικούς του προσανατολισμούς της περιόδου ως τα μέσα της δεκαετίας του 1970.

Αργότερα, στις αρχές της δεκαετίας του 1980, άρχισε να ασχολείται με την κριτική της τεχνολογίας. Και στη συνέχεια, με την κριτική του πολιτισμού γενικά. Έγινε έτσι γνωστός (και στην ελλάδα) ειδικά απ' τα '90s και μετά, σαν θεωρητικός (αν και όχι εφαρμοστής) του "αναρχο-πρωτογονισμού", και οπαδός "προπολιτισμικών" μορφών κοινωνικής οργάνωσης.

2 - Πρόκειται για οργανισμούς της ομοσπονδιακής κυβέρνησης με αποστολή μεσολάβησης (ή και "διαιτησίας") στις διαπραγματεύσεις συνδικάτων - εργοδοτών.

3 - Η "4η Ιούλη" είναι "εθνική επέτειος" στις ηπα, καθώς γιορτάζεται η διακήρυξη της ανεξαρτησίας (των πολιτειών) απ' το βασίλειο της μεγάλης βρετανίας. Αυτή η διακήρυξη της ανεξαρτησίας έγινε στις 4 Ιούλη του 1776. Συνεπώς η πρόταση του εργοδοτικού περιοδικού για μια επιπλέον επένδυση της επετείου αυτής με την υπογραφή μιας διακήρυξης συνεργασίας μεταξύ συνδικάτων και εργοδοτών, είχε ένα πολύ ισχυρό συμβολισμό "εθνικής ενότητας"....

Η άρνηση της εργασίας

(μικρό απόσπασμα)
Αντόνιο Νέγκρι[1]

Καμιά κομμουνιστική διακήρυξη περισσότερο από την άρνηση της εργασίας δεν έγινε αντικείμενο μιας τόσο βίαιης επίθεσης, διώχτηκε, αναιρέθηκε, φενακίστηκε από μέρους της σοσιαλιστικής παράδοσης και ιδεολογίας. Αν θέλεις να κάνεις θηρίο έναν σοσιαλιστή, κι αν θέλεις να τον ξεσκεπάσεις όταν κρύβεται πίσω απ' την δημαγωγία, προκάλεσέ τον πάνω στην άρνηση της εργασίας! Κανένα σημείο του κομμουνιστικού προγράμματος που ισχύει εδώ κι έναν αιώνα, από τότε που ο Μαρξ μιλούσε για την εργασία σαν "απάνθρωπη ουσία" ... δεν καταπολεμήθηκε τόσο πολύ. Μέχρις ότου η απόρριψη της άρνησης της εργασίας έγινε σιωπηρή, αθέμιτη, υπονοούμενη, αλλά όχι λιγότερο έντονη: το θέμα αποσιωπήθηκε. Τώρα, και σ' αυτό το έμμεσο πεδίο, η πανουργία της προλεταριακής λογικής άρχισε να αποκαθιστά την *κεντρικότητα της άρνησης της εργασίας στο κομμουνιστικό πρόγραμμα.* Από την εθνολογία ως την ψυχολογία, απ' την αισθητική ως την κοινωνιολογία, από την οικονομία ως την ιατρική, αυτή η κεντρικότητα επανεμφανίζεται καμουφλαρισμένη, συχνά με παράξενες φορεσιές. Κι όμως αναβλύζει από παντού, και γρήγορα θα υποχρεωθούν να την καταδιώκουν, όπως κάποτε ανάλογοι παπάδες κυνηγούσαν την πανταχού παρούσα μαγική αλήθεια του δαιμονίου.

Καθήκον μας είναι *να παλινορθώσουμε θεωρητικά την άρνηση της εργασίας, στο πρόγραμμα, στην τακτική, στην στρατηγική των κομμουνιστών.* Ποτέ, πράγματι, όπως σήμερα, στο δοσμένο επίπεδο της ταξικής σύνθεσης, η άρνηση της εργασίας δεν ήταν τόσο πολύ το κεντρικό σημείο, η σύνθεση του κομμουνιστικού προγράμματος. Στις αντικειμενικές και υποκειμενικές της πλευρές. Η άρνηση της εργασίας είναι η ειδική, υλικά καθορισμένη βάση, της επανιδιοποιημένης παραγωγικής δύναμης, μέσα στη διαδικασία της εργατικής αυτοαξιοποίησης.

Άρνηση της εργασίας είναι προπαντώς σαμποτάζ, απεργία, άμεση δράση. Ήδη σ' αυτήν την ριζική υποκειμενικότητά της η άρνησης της εργασίας αποκαλύπτει την σφαιρικότητα της ανταγωνιστικής της αντίληψης για τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής. Η εκμετάλλευση της εργασίας στηρίζει ολόκληρη την κοινωνία του κεφαλαίου: η άρνηση της εργασίας δεν αρνείται *μία* σχέση της κοινωνίας του κεφαλαίου, *μία* όψη της παραγωγής ή της διαδικασίας αναπαραγωγής του κεφαλαίου, αλλά - στη ριζικότητά της - *αρνείται ολόκληρη την κοινωνία του κεφαλαίου.*

Δεν είναι τυχαίο λοιπόν, πως η καπιταλιστική απάντηση στην άρνηση της εργασίας δεν κατορθώνει ποτέ να είναι μια μερική απάντηση: οφείλει να είναι μια καθολική απάντηση, με αναδιαρθρωτικούς όρους, με τους όρους του τρόπου παραγωγής. Απ' αυτήν την άποψη, τα αποτελέσματα της άρνησης της εργασίας ασκούν μια άμεση παραγωγική δράση πάνω στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής.

Όσο περισσότερο, όμως, η άρνηση της εργασίας κοινωνικοποιείται και ριζοσπαστικοποιείται, στον ίδιο ρυθμό της καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης, τόσο περισσότερο η "παραγωγική δράση" της εμβαθύνει τις πλευρές της αποδιάρθρωσης του κα-

πιταλιστικού τρόπου παραγωγής. Η μείωση του ποσοστού κέρδους, η κρίση του νόμου της αξίας και η ανασυγκρότηση πάνω στην αδιαφορία της προσταγής, είναι άμεσα αποτελέσματα, αν και ασυνεχή και μη ομόλογα, της άρνησης της εργασίας.

...

Η άρνηση της εργασίας σαν μέτρο της διαδικασίας αυτοαξιοποίησης. Η άρνηση της εργασίας είναι στ' αλήθεια μια παράξενη έννοια: είναι μέτρο του εαυτού της, είναι μέτρο της διαδικασίας αυτοαξιοποίησης της οποίας είναι περιεχόμενο! Ε, λοιπόν, μάλιστα. Το επιτρέπει η διαλεκτική φύση της... Πρώτα, λοιπόν, η διαδικασία αυτοαξιοποίησης μετριέται αρνητικά, στη βάση της προοδευτικής μείωσης του χρόνου προσωπικής και συνολικής εργασίας, της ποσότητας προλεταριακής ζωής που πουλιέται στο κεφάλαιο. Δεύτερον, η πρόοδος της διαδικασίας αυτοαξιοποίησης μετριέται, θετικά, από την επέκταση της κοινωνικά χρήσιμης εργασίας, που αφιερώνεται στην ελεύθερη αναπαραγωγή της προλεταριακής κοινωνίας.... Η αντίληψη της άρνησης της εργασίας σαν μέτρο της μεθόδου του κοινωνικού μετασχηματισμού είναι για μας ένα τεράστιο βήμα μπροστά. Σημαίνει ότι βάζουμε σα στόχο μας την γενική μείωση του ωραρίου εργασίας και την ίδια στιγμή συνδέουμε αυτό το βήμα με μια διαδικασία επαναστατικής ανανέωσης, θεωρητικής και πρακτικής, επιστημονικής κι εμπειρικής, πολιτικής και διοικητικής, που εξαρτάται από την συνέχεια της πάλης των τάξεων πάνω σ' αυτό το περιεχόμενο.

...

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

1 - Πρόκειται για απόσπασμα απ' το 8ο κεφάλαιο του *Κυριαρχία και Σαμποτάζ*. Στα ιταλικά το βιβλίο κυκλοφόρησε τον Γενάρη του 1978, απ' τις εκδόσεις Fertrinelli. Στα ελληνικά, απ' τις εκδόσεις Κομμούνα, τον Σεπτέμβρη του 1986, σαν μέρος του *"Από το Κόκκινο στο Πράσινο"*.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΛΕΣΧΗΣ ΚΑΤΑΣΚΟΠΩΝ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ

Σειρά TEXT

- Περί της ανομολόγητης καταγωγής των ρατσιστικών ιδεωδών της ελληνικής κοινωνίας και της ομολογημένης χρησιμότητάς τους
- Πολεοδομία και δημόσια τάξη: Αθήνα, οχυρωμένη πόλη
- Ο δρόμος και η μέθοδος: η πόλη, ο εργάτης, η μηχανή

Σειρά Techno

- *Merrit Roe Smith, Charles Dew, David Montgomery* Οι μάστορες: ο εργατικός έλεγχος πριν τον φορντισμό
- *Harry Braverman* Εργασία και μονοπωλιακό κεφάλαιο: Η υποβάθμιση της εργασίας στον εικοστό αιώνα

Σειρά Αυτομόρφωση

- Τι είναι και τι ζητάει η μαρξιστική κριτική από την πολιτική οικονομία
- Θέατρο και Πολιτική
- Πόλεμος και Ιστορία

Σειρά Versus

- *Charles Murray, James Wilson* Από τη μηδενική ανοχή στη μηδενική πολιτική
- *Michael Ignatieff, Economist* Περί Πολέμου
- Αδειάζοντας υπνοδωμάτια με οπλοπολυβόλα

Σειρά Monitor

- *Monitor 2006:* Ντοκουμέντα από το ιδρυτικό συνέδριο της CNT - Ταξικοί αγώνες στην Ελλάδα τον Απρίλη του 1967 - Αφιέρωμα στον τεϊλορισμό - Ο πλανήτης των slums - κ.α.
- *Monitor 2007:* Οκτώβριος 1977, φθινόπωρο στη Γερμανία - Απ' το Παρίσι στο Αλγέρι - Η τρέχουσα κρίση των subprime δανείων - Σημειώσεις για το εργοστάσιο της εκπαίδευσης - κ.α.

Εκτός Σειράς

- *Ρομπέρ Λινάρ* Ο εγκατεστημένος
- *Manuel Castells* Ο μετασχηματισμός της εργασίας και της απασχόλησης
- *Critical Art Ensemble* Η προέλαση της πανούκλας
- *Alessi Dell' Umbria* Racaille: Εξεγέρσεις στα γκέτο των γαλλικών μητροπόλεων
- Autonomia: απόψεις, αγώνες, μερτυρίες των Ιταλών Αυτόνομων
- *George Caffentzis* Γιατί οι μηχανές δεν παράγουν αξία
- Μικρές ιστορίες των λέξεων και των σχέσεων

κόκκινες σελίδες

- *τεύχος 1* Ποιά εργατική τάξη; Πάει αυτή!..

επικοινωνία: lesxikataskopon@yahoo.gr ή passauto07@yahoo.gr

Το 2ο (όπως και το 3ο) τεύχος των *κόκκινων σελίδων* έχουν ιστορικό περιεχόμενο· όμως δεν είναι ούτε για νοσταλγία, ούτε για μνημόσυνα. Οι αναφορές στον όξυνση του εργατικού ανταγωνισμού στις ηπα (2ο τεύχος) και στην ιταλία (3ο τεύχος) στις δεκαετίες του '60 και του '70 (ανάλογη όξυνση υπήρξε και στην ελλάδα την τριετία 1975 - 1977) δεν έχουν σκοπό να θυμίσουν κάποιο ηρωϊκό παρελθόν της τάξης μας, ούτε να προκαλέσουν μελαγχολία για την τωρινή μας κατάσταση. Χρειάζονται για να τεκμηριώσουν την (παγκόσμια) γενεαλογία τόσο των κινήσεων *αναδιάρθρωσης* στην οργάνωση (της εκμετάλλευσης) της εργασίας που υποχρεώθηκαν να πάρουν τα αφεντικά (και πάλι παγκόσμια)· όσο και της εξίσου υποχρεωτικής μεταφοράς των καπιταλιστικών αντινομιών σε ένα "επόμενο στάδιο", σ' αυτό που τώρα λέγεται *κρίση*.

Ασφαλώς, από μέρος σε μέρος, οι πολιτικές, ιδεολογικές και ιστορικές ιδιαιτερότητες της τάξης μας, σχημάτισαν (σ' εκείνο το μεγάλο, παγκόσμιο κύμα αρνήσεων) διαφορετικές "εκρηκτικές μορφές" των προλεταριακών συλλογικοτήτων. Ωστόσο τα κοινά ήταν τόσο πολλά και τόσο απειλητικά, ώστε το δίπολο *κρίση / αναδιάρθρωση* (σαν απάντηση των αφεντικών) είχε και έχει ένα πολύ συγκεκριμένο ξετύλιγμα, απ' την δεκαετία του 1980 μέχρι σήμερα.

Κι αυτό είναι κυρίως που αξίζει να συγκρατήσουμε κατ' αρχήν. Ότι, δηλαδή, είμαστε ταξικά υποκείμενα και, ταυτόχρονα, "δράστες" και "αντικείμενα" της ιστορικής διαλεκτικής. *Ακόμα κι αν δεν έχουμε υπάρξει οι οριστικοί νικητές, γράφουμε κυριολεκτικά την Ιστορία - την ιστορία μας.* Ακόμα κι όταν αδρανούμε· αλλά τότε "μ' έναν τρόπο που μας διαφεύγει"...

Οι ***κόκκινες σελίδες*** είναι μια σειρά εκδόσεων για εργατική χρήση: εκθέτουμε απόψεις και θέσεις της οργανωμένης εργατικής αυτονομίας στην ελλάδα σχετικά και γύρω απ' την *κρίση*, αλλά συνθέτουμε επίσης μια συγκεκριμένη ιστορική / πολιτική προσέγγιση τόσο της κρίσης όσο και του δίδυμου σκέλους της, της (καπιταλιστικής) *αναδιάρθρωσης*. Ορισμένα απ' τα περιεχομένα των *κόκκινων σελίδων* είναι επανεπεξεργασμένα κείμενα που έχουν δημοσιοποιηθεί με τις υπογραφές του *Block*, των *μητροπολιτικών συμβουλίων αυτόνομων*, της *συνέλευσης του πλάνου 30/900*, σε κάποιο βαθμό της *συνέλευσης game over*, και του περιοδικού *Sarajevo*. Η σύνθεση των *κόκκινων σελίδων* συμπληρώνεται με χρήσιμες μεταφράσεις καθώς και νέες αναλύσεις.

Η ευθύνη της έκδοσης και της διακίνησης των *κόκκινων σελίδων* ανήκει στη *"Λέσχη Κατασκόπων του 21ου Αιώνα"*. Η ευθύνη του περιεχομένου τους, όπου δεν αναφέρεται κάτι διαφορετικό, ανήκει στον επιμελητή της σειράς.